

సాంసను-డెలీలా

[నాటకము]

రచయిత :

భాషా పృచీణ

మల్లవరపు జాన్

అంబేద్కర్
సంస్థ

పర్వహక్కులు గ్రంథకర్తవి] [వెల రూ. 3-00

సర్వహక్కులు గౌరవితవి.

ప్రథమ ముద్రణము 1000 పత్రములు.

శ్రీ నెహ్రూ వింటర్సు,

శ్రీ నెహ్రూ వింటర్సు,

కర్నూలు.

1967

ఒ క మ న వి

—0—

మహాశయులారా !

పరిశుద్ధ గ్రంథములోని “సాంసను-డెలీలా,” చరిత్రను దృశ్యకావ్యంగా వ్రాయాలన్న నాచిరకాలవాంఛితం తీరింది. మతగ్రంథాల్ని ఛందోబద్ధం చేయడం కత్తిమీద సామువంటిది. అయినా - మూలానుసరణంగా కొన్ని సన్నివేశాలు సరికల్పించిన నా సాహసాన్ని మన్నింతురుగాక !

గుండెలమీద - దిగుళ్ళ గోరీలు - కట్టుకొన్న నాకోసం అమృత ప్రవాహాలు పొంగించి; చీకటిలోనున్న నాకు వెలుతుర్నిచూపి ఆశలు పోయిన నా ఆత్మ విశ్వాసం లేని ప్రతిబంధకాలు లేని పశ్చాత్తాప వాతావరణం కల్పించి నన్నొక తెలుగు పండితునిజేసి ‘అభ్యుదయో’స్తని ఆశీర్వాదించిన వదాన్యకేఖరులు - నేతృ శస్త్ర చికిత్సానిపుణులు - శ్రీ శ్రీ ముక్కామల వెంకట లక్ష్మీనరసింహరావు గారికి ఆత్మపూర్వకంగా ఆభిషేందనాలు అభినందనాలు అందజేస్తున్నా !

ఒంగోలులో 57 వ కోతకాలపు పండుగ సందర్భమున ఈ నాటకాన్ని ప్రదర్శించి - శ్రీ పొంతా నారపరెడ్డి M. L. C. శ్రీ వి. సి. కేశవరావు M. L. A. శ్రీ దాసరి ప్రకాశము M. L. A; శ్రీ చింతా రామచంద్రారెడ్డి M. L. A. గారల సమక్షంలో పండిత శాలువా నెసగి నూటపదహార్లతో నన్ను సత్కరించిన నా సహోదరులు. కె. టి. పాల్, సి. హెచ్. వి. ప్రేమానందం, ఎన్. నరసింహరావు, కె. వెంకటేశ్వరరెడ్డి, బి. ఎఫ్. ముప్పవరపు, టి. డి. ప్రసాదరావు. టి. వి. బెంజి మిన్, టి. జె. భాస్కరరావు, కె. వెంకటేశ్వర్లు, జె. రోశయ్య, టి. రాజారత్నం, ఎ. యోసేపు, జె. సంగీతరావు, సి. హెచ్. తిరుపతిరావు, ఎ. వెంకటరావు, రాలిష్టన్ పాలపర్తి గార్లకు నేనెంతో కృతజ్ఞుండను.

నన్నొక కవిగా గౌరవించి ఆదరించిన ఉదారస్వభావులు కర్నూలు గవర్న మెంట్ ట్రైనింగ్ కాలేజి లెక్చరరు, శ్రీ శ్రీ వై. జామవా M. A. M Ed. గారికి

పుత్రవాత్సల్యంతో నన్ను ప్రేమించి సత్కరించి పశ్చాత్తాపమహిమాద్ధ ఈ కావ్యముద్రణ భారాన్ని వహించిన కర్నూలు గవర్నమెంటు ట్రైనింగ్ కాలేజి లెక్చరరు, కళాపోషకులు శ్రీ శ్రీ యస్. జీవరత్నం జాన్ గారికిని - సతీమణి శ్రీమతి కెల్లి డాక్టరమ్మ గారికిని - నా హృదయపూర్వక సమస్పృహ లర్పిస్తున్నా !

సోదరాంధ్ర పాఠకుల, నటకుల, ప్రేక్షకుల ఆదరాభిమానాలు మరో కావ్యసృష్టికి మధురమైన హృదయస్పందనం కలిగిస్తాయని ఆశాంక్షిస్తే -
—మల్లవరపు జాన్.

కృతార్థ:

మల్లవరపు జాన్ కవి

స్వీకృతి :

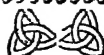

శ్రీ శేషం జీవరత్నము జాన్.

శ్రీమతి డాక్టర్ కెల్లె జీవరత్నం

పండితా బిస్మిల్ సాయములు

— X —

సాంసన్ చరిత్ర టైబిల్ పాబీస్ నిబంధనలోని న్యాయాధీశులు అనుభవమున 13, 14, 15, 16 ప్రకరణములలో నున్నది. కీ. పూ. 1161 లో సన్ జన్మించి 1120 లో మృతినొందినాడు. తండ్రి మానోహ. తల్లిపేరు లేదు. సన్ భగవదనుగ్రహమువలన జన్మించి అతిలోక శక్తిగలిగి కొన్ని వీరకృత్యములుచేసి పిలిస్తీయులను కొన్నిసారులోడించి తన శత్రుయేలలకు నాయకుడై ఇరుడి సంవత్సరములపాటు న్యాయాధీశుడుగ కూడనుండెను.

ఈకథ జగద్విఖ్యాతమైనది. మిల్టన్ "Samson Agonistes" అను ద్యునాటిక రచించెను. ప్రపంచములోని నాగరకభాషల యందెన్నిటిలోనో ఈకథ గ్రంథరూపము దాల్చినది.

ఆంధ్రభాషలో మల్లవరపు జాన్ కవి 'సాంసను' గాధను పద్యగద్యాకృతమైన నాటకముగా రచించినాడు. ఇది మొత్తముమీద హృద్యముగానున్నది. పక్షములు: పద్మములు. మదురములు. ఇందున్న గీతములుకూడ లలితములు, కవి అపలంబించిన రీతి ప్రసాద సౌకుమార్యాది గుణములతో కూడియున్నది. తి పృథ్విమంతయు పద్మమాయముగా రచనచేసినచో ఎక్కువ హృద్యముగా నుండెడిది. ఈరచయిత కవితాత్మగలవాడు.

కవి క్రైస్తవ మతావలంబియైనను భారతీయుడగుటచే భారతీయ భాషలకు హృదయమునకు అవిరుద్ధమైన రచన చేసినాడు. ఈగద్దన జన్మించిన గతివారికిని భారతీయ దృశ్యము ఆగోచరముగానుండుదు.

ఈరచనను నాటకం అనుటకన్న 'Dramatic Spectacle' అనుట ముంజునము. మహావీరుడగు 'సాంసను' జీవితములోని ముఖ్యఘట్టములు నులకు శట్టిశట్లుగా చిత్రించబడినవి. 'సాంసను' కొలదిలోపము కలవాడగుటచే 'Tragic Hero' అయి పతనమొందినాడు. తుదిలో కూడ ఆతని పతనము నాకంద పాఠ్యమైనది

మూలములోలేని కొన్నిపేర్లు ఈకవి ఉపయోగించినాడు. నాయకుని తల్లికి సనోరమ, భార్యకు సరోజ, ఒకసేవకునకు మీరాబాస్ అని పేర్లుపెట్టినాడు. ఇవి శాలివర్హతాన దోషముగ్గిందికి వచ్చునవి. 'సత్యవాది' అను పాత్ర మహాత్మా

II

గాంధీని తలపించుచున్నది. మూలమునలేకున్నను ఈనాటకములో సత్యవాది పాత్ర సార్థకత నొందినది.

ఈనాటకము పఠించుటకే గాక ప్రదర్శనకుకూడ యోగ్యమనిపించు చున్నది. శుభం భూయాత్ !

సాహితీ సమితి

ఒం గోలు

తే. 15-4-68

విద్యావాచస్పతి - సాహిత్యాచార్య

సాహిత్య సామ్రాట్ - కవీంద్ర

శ్రీ శి వ శం క ర స్వామి

శ్రీ యు తు లై న జా న్ గా రి కి

నమస్కరించి వ్రాయునది.

తమరు దయతోపంపిన 'సాంసరు - డెలీలా' అను నాటకము అద్భుతము చదివి యానందించితిని. వస్తువు మతగ్రంథములోనిదే యైనను తాము దానిని సరసముగాను, అధునికముగాను, నాటకీకరించియున్నారు. ఫిలిస్తియుల దౌష్ట్యములను, సాంసరు స్వజనదాస్య నిర్మూలన వాంఛను, సత్యవాది ధర్మ తత్పరతను చక్కగా చిత్రించియున్నారు. స్త్రీ లోలతవలని కిక్కి నాటకమున స్పష్టముగాఁ బ్రదర్శింపబడినది.

మొదట సరోజయు తరువాత డెలీలాయు సాంసరును మోసగించిన విధమును ఆమోసమునకు గుఱియై యతడు పరాభవము పాలగుటయు విచారము కలిగించును. సరోజా డెలీలాలకు చాల భేదమున్నది. డెలీలావలె సరోజ కేవలము స్వాత్మపరురాలుకాదు. ఆమె యుద్ధేశము మంచిదేకాని యది భర్త కవమానమును కోపమును గలిగించినది.

మంగలిపాత్ర హాస్యమున కిరవైయున్నది. దేవుని కరుణామయతకూడ ఈనాటకమున చక్కగా ప్రకటితమగుచున్నది. కామ పరవశుండు కాకుండినచో సాంసరు ఫిలిస్తియులను జయించి యుండెడివాడే. కాని ఆలోపముచే నతడు భగవద్దయా పాత్రుడయ్యు తన్ను ఫిలిస్తియులగునూడ చంపుకొనవలసివచ్చినది.

మీపద్యములు సరసములు సరళములై నాటకోచితములుగా నున్నవి. నాటకమున కాత్రైక్కముండుట కవకాశములేక పోయినను సంభాషణలు సన్నివేశములు మనోహరములుగానున్నవి. ఎడనెడ పాత్రోచితముగా ప్రయుక్తమైనను తమభాష దోషరహితము సర్వసమబోధమునై యొప్పుచున్నది. తామింకను సరసమధురములైన కావ్యముల రచించి అంధి నలంకరింతురని ఆశించుచున్నాను. నాటకము ముందున్న పద్యములు తమకృతజ్ఞతను చక్కగా వెల్లడించుచున్నవి.

డాక్టరు - దివాకర్ల వెంకటావధానీ

ఎం. ఏ (ఆనన్దు) పి. హెచ్. డి.

హైదరాబాదు

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము

IV

మీ 'సాంసను - డెలీలా' నాటకమును అద్యంతము చదివితిని. మీకల్పన బాగుగానున్నది. మీపద్య రచన మిక్కిలి మెత్తగా నున్నది. సుఖముగానున్నది. మంగలి పాత్ర కల్పన ఉచితముగానున్నది. కొన్ని ప్రసంగములు లోకోక్తులు గడుసుగానున్నవి. మీకు అశీర్వాదులు -

వి జ య వా డ,

కవి సమాఖ్య - కళాప్రపూర్ణ

తే. 12-4-68

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ

సావర కవిప్రియులు, యం. జానుకవిగారికి

తామంపిన 'సాంసను-డెలీలా' అను నాటకరాజము నందుకొంటిని. ఓపిక తక్కువగా నున్నందున 'ఎడ్లపల్లి సాముల్', కవిగాను చదువుచుండగా వింటిని.

జీవకళలతో నేడు ప్రపంచము సుజ్ఞాతలూపు చలనచిత్ర సదృశ లీలలతో మధురభావాలతో నగిషిపని తనంపు పదాల వజ్రాలతో రచింపబడి ప్రచురింపబడిన మీ 'సాంసను-డెలీలా' నాటకరచనా విధానమెంతో ప్రశంసనీయమైనది. ద్రాక్షాపాకమున కీనాటకము మల్లెపూదోట విహారము.

ఇక్రాయేలీయుల తెగకు చెందినవాడు సాంసను. ఫిలిస్టీయుల తెగకు చెందినది డెలీలా. అయ్యిరువురకు ప్రేమదాంపత్య మేర్పడినది. రెండు తెగల వారికి వర్ణాభిల భేదముకలదు. అక్కరణంబున సాంసను స్నేహబాంధవ్యముపై రోతజనించి నయనంబుల నూడబెరికించి చంపప్రయత్నించిన విషాదఘట్టమును పఠించునపుడు షేక్స్పియర్ 'ఒథెల్లో' కొప్పరపు సుబ్బారావుగారి 'రోషనార' అను శృంగార వీరనాటకంబులు జ్ఞాపకమునకువచ్చి నాహృదయమును కలగుండు పఱచినవి.

సందర్భానుసారంబుగా 'మిల్టన్' మహాకవిచే వ్రాయబడిన "Paradise Lost" అను కావ్యభావంబులందు రామణీయకముగ పొందుపఱచబడిన వసుటకు కవిగారి దూరదృష్టి భావనాశక్తి లోకమునకు విదితమగుచున్నది.

"పరుషాక్తుల్ వచియించి సైనికులచే బాధించితిన్" అను పద్మాంత రాజగము క్రిస్తునాథుని శ్రమలను తెలియబఱచుచున్నది.

అచ్చటచ్చట గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారి, గురుజాడ అప్పారావు పంతులుగారి నవ్యసాహిత్య ధగధగలు బొడగట్టుచున్నవి.

సాముగడిడిలు - ఎవ్వరిదానవే కువలయేక్షణ - ఆని ప్రయోగించుటలో పెద్దన్నగారి పోకడలతో కొంత చెల్లాటలాడుకొనినాడు.

"లోకాతీత పరాక్రమోజ్జ్వలిత సుగ్ధోకుండనై" అను పద్యము చదువుకొను నపుడెల్ల శ్రీనాథ మహాకవిగారి మధురసమానంబుగా జ్ఞాపకమునకు వచ్చుచున్నవి.

VI

“కన్నులు దీసినారు, వడిగా చెఱసాలను ద్రోసినారు” అను పద్యరచ విధానమాధుని కాంధ్ర మహాకవుల జాబితాకు చెందినవాడు జాను కవిగారని నిఘించుచున్నది.

“విలసిత పుష్పముల్ మదికి విందొనగూర్చు పదార్థజాలముల్” అ పద్యమందు పచ్చి శృంగారరసము పోషించినాడీ రసక కవివరుండు.

వెలయాలి పొత్తొకనాడగ్నివర్షంబును గురిపించి ధనహీనునిగా బికారి దుష్కిరిపాలుగావించి మరణచ్ఛాయలకు దారితీయునని యీనాటకము లోకం నకు నీతిబోధించుచున్నది.

విద్యత్సార్వభౌములు, దయార్థహృదయులు పూజ్య శ్రీ డాక్టర్ ముక్కామల వెంకటలక్ష్మీ నరసింహరావు పంతులుగారి ప్రేమోపదేశానుసారముగ, విద్యావివేక సంపన్నులు, శ్రీ యస్. జీవరత్నము జాన్ పుణ్యదంపతుల త్యాగసాశీల్యద్వైపీధుల విహరించుచు, ఆనందదాయకంబులగు కబ్బంబుల రచించి అధఃపతితమగు నిజజాతిని మేలుకొలుపు వీరగీతంబుల నాలాపించుచు, ఆర్యాయముగలి సాధ్యమతల్లియగు మీసతీమణితో క్రొంగొత్త శబ్దపుంగన్నియ క్షీణకీర్తి కర్పూర పుష్పంబుల గీలించి తెలుగు దర్బారులందూరేగుదువుగాత!

గోకనకొండ

‘కవిశేఖర’ ‘సుకవిరాజు’

తె. 20-4-68

కవిమూర్తాండ — జి. జో స పు

VII

శ్రీ 'మల్లవరపు' నత్కుల
సోముని మధురాతి మధుర నుందర కవితా
శ్రీ మన్నూర్తిని జాన్ కవి
ధీమంతుని బోచుగాక ! దేవుడు కరుణన్ ;

తేనెలు సోనలైకురియ తెల్లన కమ్మని గద్యపద్యముల్
పూనిరచింపమీకు నిడెపో! యజురాణివరమ్ము; లేనిచో
మానసమున్ ద్రవింపగల మాధురితో రచియింపనేర్తువే
జానుకవింధ్ర ! సాంసను ప్రశస్త చరిత్రను నాటకంబుగాన్;

మీ 'సాంసను డెలీల' మిహిక సువాసనల్
నాస్తిక దుర్గంధనటన బాపు !
మీ 'సాంసను డెలీల' మేలిమి దీపికల్
దుర్బోధతిమిరంబు దొలగజేయు !
మీ 'సాంసను డెలీల' మేదురవాయువుల్
కుటిలవాదన మేఘపటలమడచు !
మీ 'సాంసను డెలీల' మీమాంస చంద్రికల్
ఘోరతాపమ్మును బారజిమ్ము

కవివసంతమ ! మేల్మి వాక్యములతోడ
'సాంసను డెలీల' కొకదివ్యసాధమిందు
గట్టినారలు రవియెంత కాలమెలమి
చెలుగునందాక భువినది నిలచుగాత !

పా ది లి.

“సహజకవి”, “కవిసింహ”

తే. 23-4-68

గి ధ్ద లూ రి వెం క టే శ్వ ర్లు

జంధ్యాల సావయ్యశాస్త్రి “కరుణాశ్రీ”

ఆంధ్రోపన్యాసకులు :

ఆంధ్ర క్రిష్టియన్ కాలేజీ

కల్యాణ భారతి

రవీంద్రనగరం - గుంటూరు.

15-5-68

అయ్యా!

మీరు పంపిన “సాంసను-డెలీలా” నాటకము చేరినది. మీరీదృశ్య కావ్యమున కల్పించిన సన్నివేశములన్నియు రంగస్థలలోచితములై సమజీయములై యున్నవి. మీపద్యరచన రసవంతమై సరళమందరములై ముందుకు సాగినది. “గాడిగించి పైదూకు”, “కన్నులుదీసినారు”, “ఎఱ్ఱసముద్రంబు”, “ఎచ్చటి కేగినన్ విడుతునే” మొదలగు మీపద్యములన్నియు నాటకోచితరైలితో నడచినవి. మీరు పెద్దలవద్ద ఊహ్యపద్యముల కష్టపడి సముపార్జించిన కవితను సద్వినియోగము చేయుచున్నందుకు చాలసంతోషము. ‘సాంసను’ పంటి పనిపించుటల వీరగాథలు నేటి దేశమునకు చాల అవసరము. మీరు ఇటువంటి రచనలు ముందు ముందు మరింత శక్తి సామర్థ్యములతో సాగింపవలెనని భగవంతుడు మీకు చిరాయురారోగ్యము లొసంగవలెనని ఆకాంక్షించుచున్నాను. కృతిపత్తిప్రశంసలోని “అన సూయాది”, “ఈయమ్మ చలువగాదే” అన్నపద్యములు హృద్యములు మీకృతిపతి కృతార్థుడు.

— కరుణాశ్రీ

శ్రీ జాను కవీ ! ఆశీస్సులు

జాను తెలుగు పదాలతో ముద్దులొలుకుచున్న నీ “సాంసన్-డిలైలా”
నాటకం చదివి సంతసించాను. ఆంధ్ర క్రైస్తవ కవులలో నిర్మల రచనా
పాటవంకల నీకలం మున్నుండు మధురకావ్యాలను పల్లవించి యశస్సు
నార్జించగలదని ఆశిస్తాను. నీకు చిరాయువగుగాక.

భవదీయుడు
నవయుగ కవి చక్రవర్తి

జి. జాషువ

గుంటూరు

15-6-68

త ప్పా స్ప ల ప ట్టి క

పేజి	—	పంక్తి	—	తప్ప	—	ఒప్పు
ఒకమనవిలో	—	20	—	అదరించిన	—	అదరించిన
కృతిపతిప్రకంసలో	—	13	—	పద్యము	—	మదినెజింగి
16 పేజి	—	చివరిపద్యము	—	సముచితులై	—	సముదంచుతులై
„	„	„	—	హాహనిని	—	హానిని
30 పేజి	—	1 పంక్తి	—	ఈలుటి	—	ఈనాటి
66 „	—	1 „	—	స్వేచ్ఛ	—	స్వేచ్ఛ

కృతి పతి ప్రశంస

—0—

సిరుల కిరవైన కర్నూలు పురమునందు
చెలయు ట్రైనింగ్ కాలేజి కళ వహింప
అంగ్ల బోధన జేయు మీకంజలింతు
బగతి శ్రీ “జీవరత్నము జాన్” వరేణ్య !

కావ్యపురాణముల్ గణచితి కష్టించి
వెంకట సుబ్బయ్య విభునిచెంత
వ్యాకరణవిశేష సౌకర్యమరసితి
శతకోపనుని దయాసరసిదేలి
కవితారహస్యంబు గనుగొంటి ‘కవిరాజు’
సత్యనారాయణ సమ్ముఖమున
సవరస పరిపాషణ విధానమెఱిగితి
శవశంకర స్వామిచెంతజేరి

పెద్దల కలీక్షమున కొంతపేరుమ్రోసి
కవులపట్టికలో జేరగలిగినాను
కాని ఫలమేమి ? నాముగ్ధ కావ్యములను
అచ్చుబొయించు దాత కర్వయ్యెనేడు

సంస్కృతాంధములందు భాషాప్రవీణ
పట్టమునుపొంది విప్రులాంధ్ర భారతాంబ
సేవజేసి కవిత్వంబు చెప్పగలిగి
ఆదతణలేక దుస్థితి నండవలసె !

కవుల కక్షర లక్షలు కాన్కలిచ్చి
భూషితులజేయు కాలంబుపొయె ! నకట
కవితజూపి యాచించినగాని నేడు
కుక్షినించార దొరకునే ! భిక్షమైన !

ఒకపరి మీరొసంగిన బహుకృతిగైకొని యంతులేని కౌ
తుకమున పొంగిపోయి పరితుష్టి వహించితి, కృష్ణరాయలే
ప్రకటిత గండపెండెరము పాదమునన్ దగిలించి యేన్గుపై
సకల సగౌరవత్సవము సల్పినరీతిగ సంతసించితిన్ ;

ఎనిమిదిమంది బిడ్డల మహిమ్మగని యద్ర దరిద్రదేవితో
బెనగుచు కావ్యరాజములు పెక్కురచించి క్షుధావ్యధార్తిచే
తనువు కృగంప - సాయపడు దాతలటంచు దలంచి మీదు ద
ర్శనమున కేగుచెంచితిని; కాంతిశుభోదయ ! జాన్ మహాశయా !

అనసూయాది పతివ్రతామణులకక్కై భర్తృ పాదాబ్జ సే
వనమే జీవితలక్ష్మమంచెఱిగి భవ్యజ్ఞానతేజో విలా
సినియై, పుట్టినమెట్టినిండ్లకును వాసిన్గూర్చి సద్వైద్య వృ
త్తిని సంజిల్లెడు తల్లి 'కెల్లిని' సభక్తిన్మొక్కి కీర్తించెదన్

ఈయమ్మ చలువగాదే ! నాదు మాంగల్య
మూడక గళమునందుండగలిగె !

ఈతల్లి ప్రేమగాదే ! నాకుమారుండు
బ్రతికి ప్రాణలతో బట్టగట్టె ;

ఈమాత కరుణగాదే ! నాసహోదరి
ప్రసవవేదననుండి బయటబడియె :

ఈదేవి వరముగాదే నాకు బిడ్డలు
కలుగని దోషంబు తొలగిచొసె ;

ఈజనని వైద్యమునగదా ! యింతదనుక
సుఖముగా నుంటిమనిపల్కి సుదతులెల్ల
దైవపూజలతో నిన్నుదలచుకొనరె !
డాబెరుంగని మా 'కెల్లి' డాక్టరమ్మ

ఎక్కడనే జనించి పరుగెత్తి సముద్రునిగూడి తద్రుచిన్
గ్రక్కునబొంది లీనమగు గంగ విధంబున 'కెల్లిమాత' మీ
యక్కునజేరి మీవలె నిరాశ్రయులన్ గరుణించి క్రిస్తుపై
నెక్కువ భక్తిగల్గిమనదే ! కనువించని త్యాగశీలయై ;

సతిపతికి మనస్తత్వంబులతికియుంట
కాంచలేదమ్మ దాతృత్వకార్యమందు
అయ్యగుప్పిలివిప్ప మీరంతలోన
చెయ్యిపైకెత్తి దానంబుచేయుచుండ్రు

నాకవనంబులోగలుగు నాణ్యమెరింగి శిరంబులూపి వ
హ్వ కవిశేఖరా ! యచుచు వట్టికరంబులజూపువారి నే
నీకలికాలమందు దిలకించితి ; మీవలెనింత ద్రవ్యమున్
నాకిడి గ్రంథముద్రణమునన్ తలదూర్చిరె ? ఎవ్వరేనియున్ ;

కష్టపడి విశ్వశుభములకై రచించు
తెల్లుకవితలు పెట్టెలో మూల్గదగునె !
ధనిగుడొకయేడు సిగరెట్లు తగులబెట్టు
వెచ్చుమే చాలు నొకకావ్యమచ్చువేయ

సప్తసంతానములయందు శాశ్వతముగ
నిలచునది సత్కృతియటంచు మది నెఱింగి
కృష్ణరాయలు పెద్దనకృతిని బొంది
నిర్మలయశంబు జగమున నింపుకొనియె,

మానుగను జీవరతము
జానభిధానుండవీధి - జననుత ! నేనున్
జాననుపేరంబగగితి
గాని ! ఫలంబేమి ? అర్థికముగ నలిగితిన్ ;

క్రీస్తురక్తబాండవ్వి మొక్కింతదెలిసి
నామసామగ్మహత్తు మనమునదలచి
దైవకృపచేత మీసనిధానమందు
సరగ మత్కృతి పరియించి సంతసింతు ;

మీకీర్తియు నాకీర్తియు
పాకటబుధలోకమందు - ప్రస్తుతికెక్కన్
నా కృతికన్యను గెఱొని
అకల్పాంతము శుభంబులందుమ జగతిన్.

—రచయిత

పాత్రలు.

- పురుషులు -

- స్త్రీలు -

రాజు - (ఫిలిస్టీయుల ప్రభువు)

మంత్రి - (ఫిలిస్టీయుల మంత్రి)

బాలసాంసను - (12 సం॥ లోపు)

సాంసను - (కథానాయకుడు)

1వ సర్దారు } (నైర్వాధికారులు)
2వ సర్దారు }

సత్సవాది - దేశసేవకుడు

మానోహ - సాంసను తండ్రి

చేపదూత -

తిమ్మాతీయుడు - సాంసను మామ

మీరాఖాన్

1వ. పౌరుడు

2వ. పౌరుడు

మంగలి

భటుడు

మనోరమ:- (సాంసను తల్లి)

సరోజ:- (సాంసను భార్య)

డెలీలా- (వేశ్య)

స్తుతిగీతము

జగదీశ్వర వరదాతా .. నుత పాప విరహితా ! విధాతా ॥ జగ ॥

బయదూర - విఘ్నపరిహర - పరమార్థ సుమనోవిహర !

సాధుకాంత హృదయా ! దయామయ !

జయ జగదీశ్వర ! జయ జగదీశ్వర !

జయ, జయ, జయ, జగదీశ్వర ! వరదాతా !

నుత పాప విరహితా ! విధాతా ॥ జగ ॥

సాంసను - డెలీలా

ప్రభు మాంకము

మొదటి రంగము

(తెరముందు సర్దాతులు సత్యవాదిని బంధించి తీసికొనిపోవుచుండును)

సత్యవాది:-

—: కీర్తన :—

నరకయాతన తొలగించుడేవా!
నాచెయివిడిచావా! దేవా!
ననుబ్రోవగా రావా ... || నరక ||

I వేశదోహినని - మోసకారినిని
నిందించి - బంధించారే!
నిజమునెఱంగిన - నీవేనన్ను
నిహస్తమున దాచగాలేచిరావా || నరక ||

II శాంతిజీవితము - నాశించినాను
శ్రమలనెన్నో - భరియించినాను
భేదబావముల బూదిచేసి
నీప్రేమచూపించగా రావ! దేవా || నరక ||

(సర్దారులు, సత్యవాది నిష్క్రమింతురు)

(తెరయెత్తగా - ఫిలిస్తియుల రాజు, మంత్రి సింహాసనాసీనులైయుండును)

రాజు:- మంత్రివర్యా! సకలలోక రాజన్య సంపూజితమై సర్వసంపత్త్యుపై
తమై మనఫిలిస్తియ సామ్రాజ్యము విస్తరిల్లుచున్నదిగదా!

మంత్రి:- ప్రభూ! జగదేశవీరుండవై భుజబల వరాక్రమ సాహసోపేతుండవై
దైవజనులమని విజ్ఞువీగు ఇశారయేలీయులను సైతము పాదా
శ్యాంతులనుగాజేసిన తమ ప్రభుత్వమున సామ్రాజ్య విస్తరణకేమి
లోటున్నది?

రాజు:- రాజులెంత పరాక్రమవంతులైనను రాజ్యాంగ రథసారధులైన మీ వంటి మంత్రివుంగవుల సహాయములేనిదే మెఱుగుపెట్టని బంగారము వలె ప్రకాశింపజాలరు.

మంత్రి:- దేవరవారికి నాయందుగల ఆదరాభిమానములకు నేనెంతయు కృతజ్ఞుడను.

రాజు:- అమాత్యవరా ! మనరాజ్యమున

* సమధిక్మైన మావిజయశాసనముల్ తలదాల్చి యందఱున్
క్రమముగనున్నవారె? తిజగన్నుతమై మన రథ శోకముల్
భ్రమగలిగించుచునే? శివులబట్టి వధించిన వీరులెల్ల సా
భ్యముల తరింతురే ? నిజముగా వివరింపుమ మంత్రినత్తమా!

మంత్రి:- మహారాజా ! శత్రుగజ కంఠీరవుండవై సజాతీయుల కన్నబిడ్డల వలెకాపాడు మీపాలనమున నేకొంతయులేదు; కాని... ..

రాజు:- కాని...అని వాక్యము నసంపూర్ణముగా ముగించితె రెండులకు ? మీ సందేహమేదో విన్నవించుడు.

మంత్రి:- ప్రభువరేణ్యా ! పరాశితులైన ఇశ్రాయేలీయులు కోలుబడినా పాములవలెనుండి తమ శాసనములీనాడు తలదాల్చుచుండిరేగాక కాలగమనమున బలము చేకూరినచో వారిని పట్టపగ్గములుండవు ఇశ్రాయేలీయులు పూర్వముచేసిన దుండగములేమని చెప్పుదును ;

* అతిశూరులైన 'మోయాబీయులను' దాకి
బదివేలమందిని బట్టిచంపె ;
ఇనుపరథంబులనెక్కి మీసము దీటు
'సేసెరా' సేనల చిత్తుజేసె ;
దర్పంబు గదుర 'మిద్బాసీయుల' నెదిర్చి
కదనరంగంబున గావుదీసె
మునుకోలలనుదాల్చి మన పిలస్తీయుల
నాటుపందలదాక హతమొనర్చె ;

కాలవశమున నేడు మీయేలుబడికి
 ఇశ్రాయేలీయులెల్ల నిరాశయులయి
 సమ్మతించిరి; వారిని నమ్మియుండు
 టగ్గిగొని వస్త్రమునగట్టినట్లు గాదె !

యనుగాక ఇశ్రాయేలీయులిశ్రుడు మనకు బానిసలుగా నుండినను
 కుండి వారిలో జీర్ణించుకొనిపోయిన విద్వేషము శమివృక్షము
 దాగియున్నది ; వారినొక కంటకనిపెట్టి యుండుటయే శ్రేయో

హయంకాలపు సూర్యబింబమువలె తేజోవిహీనమైన ఇశ్రాయేలు
 జాతి మనలనేమి చేయగలదు ? వంటయింటి కుండేళ్ళవలె నున్న?
 వారిని ఏగివిధములచో హింసించితినిగా !

పరుషాత్తుల్ వచియించి పైనికులచే బాధించితిన్ ; ముండ్లపై
 పరుగెత్తింపగజేసితిన్ ; రుధిరసంపాతంబు గావించితిన్ ;
 చెఱసాలన్ బడదొసితిన్ ; తనువులన్ జీర్ణింపగాజేసితిన్ ;
 శరముల్ ద్రుంచితి ; నిశ్రయేల్తుల కన్నీరేఱులై పాఱగన్ ;

దేవరా ! కుక్కతోక చక్కజేయ సాధ్యముకానట్లు ఇశ్రాయేలీ
 యులనెంత హింసించినను ప్రయోజనమేమున్నది ; వారిలో మాన
 సిక పరివర్తనము కలుగవలయునుగదా !

నిజమే ! ఇశ్రాయేలీయులను మీరుపేక్షింపక వారి కార్యకలాప
 ముల గమనించుచు తగిన చర్యగైకొనుడు ;

ప్రభూ ! మన ధనాగారముల పెంపుజేయుటకును ఇశ్రాయేలీయుల
 మానసిక ప్రవృత్తుల నెఱుంగుటకును మన సర్వారుల నియమించి
 తిని; వారు చచ్చినగాని వివరములు బయల్పడవు.

ఎవడూ ! అక్కడ ?

:- షిత్తం సర్కార్ !

రాజు:- మన సర్దారులను వెంటనే తోడ్కొనిరమ్ము

మీరా:- షిత్తం.

(మీరాజాన్ తెరలోపలికిపోయి ధనముగల సంచులు చేతనున్న

ఇద్దరు సర్దారులతో ప్రవేశించును.)

సర్దారులు:- ప్రభువులకు ప్రణామంబులు ; మంత్రివర్యులకు నమస్కారములు.

రాజు:- సర్దారులారా! మీచేతులనున్న ఆసంచులేమిటి?

1 సర్దా:- మహాప్రభూ ! మన ధనకౌశముల నభివృద్ధిచేయుటకు తమ ఆజ్ఞాన సారముగా ప్రాప్తచేసిన ధనము నీసంచులతోనించి తెచ్చితిమి ;

2 సర్దా:- ఈ ధనము గాజా పట్టణముండుడియు ఆ ధనము తిమ్మాతు పట్టణమునుండియు సేకరించితిమి ; ఏలినవారు స్వీకరింప వేడుకొన చున్నాము.

(ధనపుసంచులు రాజు పాదములచెంత ఉంచెదరు)

రాజు:- సర్దారులారా! మీరింత ఆలస్యముగా వచ్చుటకేమి కారణము ?

1 సర్దా:- ధనము సేకరించుటలో దెలింత యాటంకము తటస్థించినది ;

మంత్రి:- ఇన్సాఫ్తేరీయులెవరైన మిమ్ము వ్యతిరేకించిరా ?

2 సర్దా:- వ్యతిరేకించుటకు వారికి గుండెలెక్కడివి ప్రభూ !

* కోకలూడిన పాముల గుంపువలె
కడలరేరని ముసలి సింగముల పగిది
గొనము రెక్కలు తెగిన పక్షుల విధాన
బృతుకు వారెట్లు మము నడ్డుపణచగలరు ?

రాజు:- మహా ! మిమ్మాటంక పెట్టరదెవరు ?

1 సర్దా:- ప్రభూ ! మన స్వజాతీయుడే ! అతనిపేరు సత్కవాదియట ;

రాజు:- ఆ ... మన ఫిల్మీయుడే ! మనశాసనముల నుల్లంఘించేవా? అతని నేల విడిచివచ్చితిరి ;

2 సర్దా:- విడిచిరాలేదు ప్రభూ ! వానిని బంధించి ద్వారముకడనుంచి వచ్చితిమి; దేవరవారి సెలవైన నిప్పుడే వానిని రప్పింతుము.

రాజు:- (మీరాభాను వైపుచూచి) ఆ దుష్టుని వెంటనే ప్రవేశపెట్టుము.

మీరా:- పిత్రం మహారాజ్ !

(మీరాభాను లోనకేగి సత్కవాదితో ప్రవేశించును)

(సత్కవాది ప్రవేశము)

సత్కవాది:- పహాప్రభువులకు నమస్కారములు

రాజు:- ఎవడవురానివు ? మా పరిపాలనలో మా శాసనములనే ధిక్కరించితివట. నీకు బ్రతుకుపై నాశలేదా !

సత్య:- ప్రభూ ! తొలుత నామనవి చిత్తగించుడు; ఈ సర్దారులు వనమా సేకరించుటలో ఫిల్మీయుల నుపేక్షించుచు ఇశాదేవీయుల హింసించుచుండిరి. వారా హింసలకు తాళజాలక యిష్టవైవము, యెహూదా దేవుని ప్రార్థింపగా - మారేవతకు ధాంపత్యతన! ఆనతిచ్చి వ్యతిరేకించిన వారి నాలుకలు కాల్చించుచుండ నేనె ఘోరదృశ్యమును కండ్లారజూచి పాలకులు ప్రజలనిట్లు బాధించు! పాడిగాదంటిని. ఇందునేజేసిన నేరమేమున్నది ప్రభూ !

రాజు:- ఓరీ పాలకుల విమర్శించుట నేరముకాదా!

* లోకాశ్రయ పరాక్రమోజ్జ్వలిత నుశ్లేకుండనై ; పార్థివా
నీకైశ్వర్య కళా పమర్శితుడనై ; నిర్వ్రాక ఫీశాలినై
శ్రీ కళ్యాణప్రదాతనై దనరు మాచేతల్ విమర్శించుచున్
మాతే నీతులు చెప్పవచ్చిన నిమన్ మన్నింపగా వచ్చునై !

సత్య:- రాజా ! ప్రభువులు ప్రజానురంజకముగా పాలింపవలయును గాని
ప్రజలనిట్లు పీడించుటతగునా ?

* పేదవైవిలపించు వివిధ బాతీయుల
కన్నబిడ్డలరీతి గాంచవలదె !
శిశులీయని పిలిస్తేయుల విడిచి ; యి
శ్రా యేల్లనులనేచ న్నాయమగునె !
ఇష్టదైవమును ఛానించిన గోపించి
దేవతనగొల్వ బాధింపదగునె !
బలహీనులై పట్టుబడినంత మాత్రాన
దానిసీలను జేయ భావ్యమగునె !

సముచితానంద స్వేచ్ఛా ప్రసన్నకలిత
భావముల జీవితములందు పాదుకొల్పి
ప్రజల కష్టసుఖంబుల పంచుకొనుచు
పాలనము సేయువాడె, సత్ప్రభువరుండు

మీకు బానిసవృత్తి చేయుటకే అశ్రామ్యేలీయ జనాంగమును దేవుడు
సృష్టించెనని తలంచుట పారపాటు: ఎండవానలనక కండలు గరగించి బండ
చాకిరిచేయు గండుపేదల కన్నీటి ప్రవాహముతో మన సిరి సంపదలు నిలు
చునా ! ప్రభూ ! ప్రజాశక్తి బలమైనది. దాని నణచుటకు ప్రయత్నించుట
ధర్మముగాదు ;

మంత్ర:- ఓయీ ! వర్షాధర్మములు నిర్ణయింపవలసినది ప్రభువులు. కుక్క
పెత్తనము గాడిద పహించినట్లు నీకెందుకీ ధర్మచింత.

సత్య:- అయ్యో ! విదేశమంతులగు మీరే యిట్లు మాటలాడిన నేనేమన
గలను. ఇది నా జన్మభూమి, జన్మభూమిపై శాంతిభద్రతలకు భం
గము వాటిల్లినపుడు సామాన్య మనుజుడైనను సహింపజాలడు గదా!
బాధ్యతగల ప్రభువులు మీరు పట్టించుకొనకుండుట కడు శోచ
నీయము.

రాజా:- ఓరీ ! పరిపాలనా దక్షులమగు మాబాధ్యతలు మేమెఱుగమా ?

- * వేసముదాల్చి నీతులనువిప్పి ప్రబోధముసేయు దొంగ స
న్యాసివినిపు ! నేనొక మహాప్రభు చంద్రుడ నంచెరింగియున్
త్రాస మొకింతలేకిటు వితర్కములాడుట హానికె ! మా
శాసనమెట్టిదైన శిరసావహింపవలెన్ గదా ! జనుల్;

సత్య:- ప్రభూ ! శాసనములు సరియైనవైనచో శిరసావహింపవలసినదే !
కాని ...

- * సర్వమణిమయ సింహాసనముల నెక్కి
చేసినప్రచండమగు పెచ్చి శాసనముల
నమ్మి తలదాల్చు పెట్టు ప్రాణములున్న
మనుజులము - దేశమున పట్టి మట్టిమీద నె ?

మంత్రి:- ఓరీ ! చొప్పాగ్గుడా !

- * సుద్దులుజెప్పి మమ్మణచ జూచిన సేకుటిల ప్రవర్తనం
బద్ధమునందువలె మనుజాధిపునన్నిధి గోచరించె; సే
శెద్దియొ దండనంబు విధియింపకతప్పనె ? యిప్పుడైన సే
నిద్దురకండ్లువిప్పి ప్రభునిన్ శరణన్న క్షమించి బ్రోవడే !

సత్య:- ప్రభూ !

- * శరణముజొచ్చి మీవలన సంపదలన్ గడియింపనేను య
శరీరుడగాను ; సర్వజనశాంతినమత్వము నాశయంబుగా
శిరమునదాల్చి నాయనుగు జీవములన్ బలిజేయనున్న నన్
చెఱలనుజెల్తినన్ భయముజెంది మనస్సును మార్చుకొందునే !

సమయానుకూలముగా వర్తించి యేయెండ, కాగొడుగు-పట్టు స్వార్థపరు
లకు మీరుచెప్పినది రుచించునుగాని పరులకు సేవజేయు నావంటివానికేల
రుచించును?

1 సత్య:- బెనాను ! రోగికి పథ్యాన్నమేల రుచించును ?

2 సత్య:- పట్టిమాటలతో వీనిరోగము కుదురదు.

సత్య:- అధికార మదోన్మత్త పికాచిమావరించిన దొరలు కన్నులుండియు కనలేరు; వీనులుండియు వినలేరు; నుగులువంతుల బహిష్కరించి స్తోత్రపాఠకుల మన్నింతురు. ఎండ్రకాయలవలె వ్యవహార మార్గమున సత్యముగా నడతురు. నిజముగా నిదియొక పెద్దరోగమనియే చెప్పవచ్చును.

మంత్రి:- ఓరీ ! దేశద్రోహ ! పాలకులమీద ముప్పు పోపొసెంతువా !

* కాయమువంచి చెమ్మటలుగార్చి దినాంతముదాక కష్టమున జేయగలేక దేశమున చిచ్చురగిల్చితి దుండగిండ్లకునే నాయక ! మా ప్రభుత్వ పరిణామ నిరోధక మాచరింప ని కాయపు మూకెసేయి ? చెలగాటమె బ్రగునమందు నిస్తాతే;

సత్య:- దేశాభ్యుదయమునకు దీక్షవహించి ప్రజాశైమమునకు నడుముకట్టిన నాడే నా ప్రాణములపై నాశపీడితిని; మంచివారి కిలోకమున తానెలేదని నేనెఱుగుదును “పాపి చిరాయుః సుకృతి గతాయుః” అన లోకోక్తిని మీరును వినియుందురుగదా ! పరమాత్ముడిచ్చిన ప్రాణముల పరహిత్యాదు జలిపెట్టు భాగ్యమందుజ్జరి అభింశునా కానిండు ! మీయిష్టానుసారముగ నన్ను నిక్షింపుడు.

మంత్రి:- ఏదెవడో జగమొండివలె పుచ్చాడు.

రాజు:- ఆమాత్యవరా !

* కొకపితౄని తలగోకి కొన్నయట్లు మనదు కాననముల విమర్శముచేయు దుష్టచారి తు దేశద్రోహిపుడై సరగ నిక్షింపింపుమా ! సచివముఖ్య!

(రాజు నిష్క్రమించునను)

మంత్రి:- ఈ దేశద్రోహికి అరుమాసములు కలిసిన శిక్ష విధించడమైనది. చాల సాలలో బడజేయుడు. (మంత్రి నిష్క్రమించును)

సర్దారులు:- చిత్రము. (సర్దారులు పట్టుకొని పాపుచుందురు.)

మీరా:- రెండేమన్ని పాట్లా నామర్దాదని సెయ్యకుండా ఆచ్చాగా యి సెప్పినాల్. (తన వాలును)

ప్రథమాంకము

రెండవ రంగము . . .

(మనోరమ గృహము, ప్రైవేట్ గానము చేయుచుండును.)

మనోరమ:-

అయ్యో కీ నృత్య:-

అయ్యో అయ్యో! నామొక్క చిరకాలా!

నన్ను పరితాపమున నుంచుగా!

నీదురజేరితి - నీమ్మిప్పుచుండుచితి

నన్ను కరుణించి తాపాదవా ! యె ॥

I చిలునవ్వులొలికించి దొగాడుచు - నన్ను

ముఠపించు కొమరుండు కళవాయెనే

పరితాపమున నుండె ఒరువాయెనే - నా

బ్రతుకంత చీకట్ల పాలాయెనే ॥ యె ॥

II లోకాలనాడించు పరమేశ్వరా - జక్క

పాపాయి నమ్మించు బ్రతిమాలితి

నీపాద పద్మాలనే నమ్మితి - నా

పాపాలు పరిమార్చి కాపాడవా ॥ యె ॥

మనో:- స్థాయి ! యె హెవా దేవా !

* ప్రకృతి విచిత్ర చిత్రములపై పరమార్థ కళావిలాసముల్

ప్రకటనజేసి; తన్మహిమ భక్తవరుల్ నుతిజేయుచుండ ; నీ

సకల చరాచరంబుల ప్రశాంతిగనేలు యె హెవాదేవ ! నీ

యకలుష పాదపద్మముల నాత్మదలంతు నభీష్టసిద్ధికిన్ ;

అపద్బాంధవా ! మా యిత్రాయేలీయులు ఫిలిస్తియుల నిరంకుశ పాలన
మున ప్రాణములఱచేతబెట్టుకొని బానిస వృత్తితో బ్రతుకవలసినదేనా ? మాబాతి
కిక విమోచనయేలేదా ! తండ్రీ ! నీవు సంకల్పించు కొనదలయునేగాని నీక
సాఫ్తమేమున్నది ?

లోకరక్షక ! సంశాసహీనురాలనై ప్రార్థించు నన్ను కనికరింపవా ! ఇశాన్
యేలీయుల దాస్యవిముక్తుల జేయగల సకల బలసంపన్నుడగు ఒక్క మగ
బిడ్డను ప్రసాదించి తామరలున్న కొలనువలె నాబ్రతుకు ధన్యమొనర్చుము
తండ్రీ ! ధన్యమొనర్చుము.

* నాభర్త రూపమునకు ప్రతిరూప మౌ
నుకుమారు కనులార జూచుచెప్పుడె !
అయ్యాలపాన్పుపై నూకొట్టు పసివాని
పల్కరించుచు జోల పాడుచెప్పుడె !
కడువేగిరమున మోకాళ్ళపై దోగాడు
తనయుని శిరము ముద్దాడుచెప్పుడె !
ముసి ముసి నవ్వుల మురిపించు పుత్రుని
పాల బుగ్గలు గిల్లు భాగ్యమెప్పుడె !

తరుణప్రాయము దిగజారి తరలిపోయె
అక్కటా ! ఆడబన్మ ధన్యత వహించు
బిడ్డలనుగాంచనేరని గొడ్డరాల
నేమిసేయుదు సిబాధనెట్లు నైతు ;

ఓ దయామయా ! “అపుత్రస్సగతైర్వాస్తే” యన్నట్లు పుత్రహీనుల
గతులు లేక పొవుటయే గాక, లోక సుఖములుగూడ దూరమగునుగదా !

దేవదూత — ప్రవేశము.

దేవదూత:- ధన్యురాలా ! నీకు శుభమగుగాక ! నేను దేవదూతను; నీకని
ప్రార్థన విని యెహోవా దేవుడు నిన్నుకటాక్షించినాడు. అవిరళాలముననే నీ
ప్రభాకరునిగన్న ప్రాకృతివలె సింహబల సంపన్నుండును ఇశ్రాయేలీయ య
విమోచకుడునగు పుత్రతత్త్వమును గాంచగలవు; నేటినుండి ప్రసవించుదు
నియమబద్ధవై యుండవలెను.

* శోరికగల్లినన్ గుడువగూడదు నీచపదార్థముల్; సదా
చార విశుద్ధవర్తన చిస్త్వనజేసి మెలింగరాదు; బ్రా
హ్మసమేని, కైపునిధుసారములేని గ్రహింపరాదు; నీ
యోరిమిజాపుచున్ ప్రసవమొందెడివాక, సతి మనోరమా

మనో:- సర్వేశ్వరా ! నేటికి నాపై జాలికలిగినదా !

దేవ:- మనోరమా ! దైవసందేశము నాలకింపుము

* వినయవతి ! నీకు నుతుడు పుట్టినది మొదలు
నైజము చిన్న యతని శిరోజములను
పురికచెనెప్పకైరను గొరిగినయెడ
బలము సొంకయు కోల్పోయి పతితుడగును;

కావున దైవాజ్ఞపాటించి సీసుమాచుని తలపై మంగలి కత్తి పెట్టక జాగ్రత్తగా నుండవలెను.

మనో:- ఆహ ! నేడుగదా ! నాహృదయ భారము తీరిపోయినది.

(చూత నిష్క్రమించును)

(మనోరమ భర్త మానోహ ప్రవేశించును.)

మానోహ:- ప్రేయసి ! నిరంతర సంతాన చింతాభరవ్యగ్ర మనస్కపై
పరధ్యానముగానుండు నీవు నేడిట్లు సంతోషితాంతరంగవై యుండ
నాకే అశ్చర్యమగుచున్నది;

* దిశలు నిండారిన యెహోవ దివ్యమహిమ
నేడు నీలోప్రవేశించి నిలిచె నేమో !
కాకపోయిన నిముఖకాంతులిట్లు
పరిభవిల్ల కతంబేమి ? పంకజాక్షి !

మనో:- నాథా ! మనము ధన్యులము - చిరకాల నిరీక్షితమైన మన వాఁ
భలించినది; గడియక్రందట నేను యెహోవా దేవుని ప్రార్థించి
చుండ

* బాలసూర్యుని కాంతిని పరిహసించు
తేజమున నారొందుట నిల్చి దేవదూత
మీకు సత్పుత్రుడొకడు జన్మించుననుచు
విశదముగజెప్పి యిప్పుడే వెడలిపోయె !

మానో:- దేవదూత సమాగమమున మన గృహము పావనమైనది; మన జన ధన్యమైనది. అంధకార బంధురమగు మన జీవితాకాశము ఆశాజ్యోతి వెలిగించిన పరమేశ్వరుడెంత దయామయుడు, ప్రేయో! దేవదూత ఇంకేమియు మాటలాడలేదా !

మానో:- మాటలాడకేమి ? పుత్రోదయ పర్యంతము అపవిత్ర పదార్థము నంటరాదనియు, ద్రాక్షాసవాది పానీయముల త్రాగరాదనియు బి తల వెంట్రుకలను తీయరాదనియు తియ్యని నియమములను తెలియ జేసెను;

మానో:- తిలోకపూజితుండును త్రిత్వసమాన్వితుండును అయిన పరమేశ్వరుని త్రివిధనియమములు అచరణీయములేగదా ! సివికచనుమ దేవునకు కానుకల నిధిపరచుము; నేనిప్పుడే కృతజ్ఞతాస్తుతి చెల్లించచ్చెద.

(మనోరమ నిష్క్రమించును)

-: కీర్తన :-

యోహూవా! విశ్వవిలాసా! వేదాంతలోక నివాసా!
పాపాంధకారహరణా! భక్తపాలనా! దేవా భక్తపాలనా ॥యో॥

I పుత్రభిక్షకోరి నిన్నే పూజజేసితి
పుణ్యదూత మాటవినినే - పొంగిపోతిని !! దేవా! పొంగిపోతిని ॥యో॥

II పరిమళంబులేసి విరినై - పరితపించితి
పరములంది సంతసించి - పరవశించితి !దేవా! పరవశించితి ॥యో॥

III దిక్కులేనివారిబ్రోచే - దీనబాంధవా!
దివ్యమహిమ లెవ్వరైనా - తెలిసికొందులే! దేవా! తెలిసికొందులే ॥యో॥

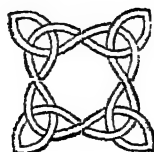
సర్వేశ్వరా ! నీమహిమా విలాసములు మానవులు గ్రహించలేరుగదా !

* గడియలో వాడిపోయెడి పూపులకు సైత
మతి విచిత్రపు రంగులద్దవాడ !

సరసంబుగా తల్లి చనుమఱుంగున తిండి
 పసికూనలకు నిద్దపరచువాడ !
 చావు పుట్టువులకు సంకెళ్ళు తగిలించి
 జీవకోటిని నృప్తిజేయువాడ !
 పాపపుణ్యవిశేష ఫలముల తులదూచి
 ఇహపరంబుల తీర్పునిచ్చువాడ !

కాలమానంబు సర్వలోకాలెఱుంగ
 దినకర సుధాకరులనింగి ద్రిప్పవాడ !
 ఆశ్రయించితి నీచరణాంబు జముల
 కావవే ! భక్తమందార !! దేవ దేవ !!!

(అవనిక జారును.)

ప్రథమాంకము

మూడవరంగము

(మనోరమ మానెహల గృహము)

మానోహ:- ప్రాణేశ్వరీ ! పెరిగి పెద్దవాడగుచున్నకొలది మన సాంసన్ మిక్కిలి పొగరుబోతుగుచున్నాడు. కానక గన్తునంతానమని గార బముతో బెంచితిమి. “ తండ్రి క్షింపని కుమారుడు బుద్ధిహినుడగు ” ననుట మన యెడల నిక్కువమైనది ;

మనో:- కాదని యెవరనగలరు ! నిత్యము వానివలన వచ్చు కలహములచే నా మనస్సెంతో బాధపడుచున్నది ; ప్రజాసేవకుడగు సత్యవాదియు అనేకపర్యాయములు సాంసనునకు హితము నుపదేశించెను. కాని ప్రియోజనమేమున్నది.

(సత్యవాది ప్యవేశించును.)

మానోహ }
మనోరమ } (సత్యవాదిని జూచి) పూజనీయులకు నమస్కారములు

సత్యవాది:- శుభమస్తు

మానో:- సత్యవాదీ ! ఈ పీఠము నలంకరింపుడు. మీరు చాలాకాలమునుండి కనబడనందున విప్రమాదము గలిగినదోయని అందోళన పడుచుంటిమి ;

సత్య:- మీరూహించినది సత్యమే ! ప్రభుత్వము నాపై లేనిపోని నేరమారోపించి చెఱసాలలో బంధించి నిన్ననే విడుదలచేసిరి. చిరంజీవి సాంసను ఎక్కడ ?

మనో:- ఇప్పుడే ఇల్లు విడిచి పోయినాడు ; ఎవరితోనెతగవు గొనితెచ్చునో !

మానోహ:- వాడు ముఖ్యపచ్చువజకు మాగుండెలు దడదడ కొట్టుకొనుచుండును. ఎప్పుడు చూచిన ఆటల పోటలని సాము గొడిలని సకాలమున కిట్లు చేరడు.

అడుగో ! మన చిరంజీవి వచ్చుచున్నాడు.

(బాల సాంసను ప్రవేశించును)

జనసి జనకులారా ! నమస్కారములు

గురుదేవా ! శంకనములు.

అభీష్ట సిద్ధిరస్తు

నాయనా ! కులవర్ధనుండగు కుమారుడవగుదువని కొండంత యాశ ట్టెట్టుకొన్న మమ్మేల నిరుత్సాహుల జేసెవపు; నిన్నుగూర్చిన నింకాభి యోగక్షులు చిన్నలేక చిరుగత్తు చున్నది. కుమారా!-

* హయిగవెడుమయ్య వరమాత్మను, భుష్కృతమెన్నడెనియున్
చేయకుమయ్య; సజ్జనుల స్నేహము పడకుమయ్య; ఇశ్రయే
లీయ మనోరథంబులు ఫలింపగ న్యాయ గుణంబుతో ఫలి
స్తీయుల సర్వగర్వమునకింప బ్రవర్తిలుమయ్య ! పుత్రకా !

కుమారా! పార్వణ చంద్రోదయమువలె నీజన్మ కడు ప్రకాశితమైనది
దైవకృపవలన నీవు మాకు జనించితివి, నీవు కడుపునబడకమునుఁ
డేపదూత సాక్షాత్కరించి దైవనందేశమును వినిపించినది. ఆ సం
శానుసారముగ నీవొక నియమమును పొందింపవలయును.

* పరమైవతోధివర్గములు పైబడి నిన్నెదిరింపవచ్చినన్
తటగదోశింత నీబలము దైవవరంబిది; నీ నిరోజముల్
గోతిగిగయంతనే బలము గొల్పితి దీనతనుండు; వెన్నడున్
మహిమకు నాహితోక్తుల మహార ! పరాశ్రమ పద్మబాకరా !

నాయనా ! వింటివిగదా ! నీతల్లిడండ్రుల హితోక్తులు - విన్నదైనను
నీవు క్షౌరము చేయించుకొనరాదు; నీకున్నబలమును ప్రహేళిమును
నకు వినియోగింపుము.

* తల్లిడండ్రులమాటలు చాటకయ్య!
నిచకార్యాల నెప్పుడు మన్నించకయ్య!

మహిమగల దైవనామంబు మహావకయ్య!
ప్రభుని ప్రార్థించుకొనుమయ్య! భద్రమయ్య!

సాంస:- పూజ్యులారా !

* శ్రేయమొదవించు మీశుభాశీస్సులంది
జాతని సముద్ధరింప నాశక్తికొలది
పాటుబడి బానిసత్వంబు బాపుకొనెడ
దైవ నిర్రేశమును నిరసావహించి ;

సత్య:- మౌనోహ ! నాశిశువులన్న దయచేయుడు ; తిహ్నాతు పురవాసులు
నాశిశువులు చూచుచుందురు.

మానో:- సత్యవాదీ ! నీకు సమయము దొరికినపుడు వచ్చి మమ్ము సంతోష
పెట్టుచుండుము.

సత్య:- అక్లేయగుగాక ! (నిష్క్రమించును)

మానో:- నాథా ! దైవపూజకు వేళయైనది. మనమిక లోని కేగుదము
కుమారా ! రమ్ము;

సాంస:- అమ్మా ! నేనిప్పుడే పూజోటకేగి పూజకై పుష్పముల గొనితెచ్చెద;

మానో:- నాయనా ! శరవేగమున జోయిరమ్ము. ప్రేయసి ! పాపుదముపడు;

(సాంసకు ఒకవైపునను, తల్లిదండ్రులు మరొకవైపునను లోనికేగుదురు -
తెరబడును)

సాంస:- (ప్రవేశించి) ఓహో ! నేను దేవుని వరమున నా స్వబాధియులు
దాస్యము వెలిగింప పుట్టెనుట.

* ఆనయము దైవభక్తి సముచితులై చలిచిమనెని హ
హనినె తలపెట్టనేరని పునీతమగుక్కుల నాస్వభిములన్
కనికరమింతలేక కడగండ్లనుబెట్టిన నీచులార ! మీ
తనువులు జీల్చుకలమిదె దాపురయై చనుదెంచె నేటికిన్;

అదిగో ! ఫిలిస్తియులిటు వచ్చుచున్నారు. వారిని నిర్జించి నాకోపమును చల్లార్చుకొనియెద ! (దూరమునుండి వచ్చువారినిచూచి) దుష్టులారా! రండి !

రండి ! మీకండలను జీల్చి కాకులకు వైచెద;

* పరమ దుర్మార్గులార ! మీపాప ఫలము
పండినందున నాబారి బడితిరిపుడు
పక్షులబాధించు మీరక్తపాతమందు
మునిగితేలేద మాజాతి ముక్తియెంద !

(ఇద్దరు పొరులు ప్రవేశింతురు)

1 పొరు:- సాంసన్ బాబూ ! ఎందుకయ్యా అంతబిగ్గరగా కేకలేస్తున్నావు
'మేము ఫిలిస్తియులము కాము' ఇశ్రాయేలీయులమే !

సాంస:- మిత్రులారా ! మన్నించండి, మీరే ఫిలిస్తియులని దూషించితిని
బాధపడకుడు.

2 పొరు:- మేమొకవేళ ఫిలిస్తియులమైనచో ...

సాంస:- తప్పక చంపియుందును.

1 పొరు:- మనల్నిపాలించే ఫిలిస్తియులపై తిరుగుబాటుచేసినచో ముప్ప
రాజులయ్యా !

సాంస:- పిఱికివారలారా ! ఫిలిస్తియులు మనలను పాలించుటెంత ఆ
మానము. బానిసత్వమున జీవించుటకన్న ప్రాణముల విడచుటయే
మిన్న; ఇప్పటికైనను కండ్లుతెరిచి భిన్నత్వముల విడచి చైవమును
దలచి స్వాతంత్ర్య సమరమునకు సిద్ధముకండు; నేను పుష్పవనికెగి
పూజాసుమంబుల గ్రహించి మాతల్లిదండ్రులకిచ్చి వచ్చెద:

(సాంసను నిష్క్రమించును)

2 పొరు:- ఇంతలోనే మన సాంసనెంతవాడయ్యాడూరా !

1 పొరు:- కాకేమిరా! దేవునివరాన పుట్టినవాడూరా! బానిసత్వము నెందుకొప్పు
కొనును.

2 పాఠ:- నిజమేరా ! తల్లిదండ్రులు పిజ్జికి మందు పోయుచున్నను ఫిలిస్తీయుల పీచమడగించుటకు పరుగులెత్తుచున్నాడు

1 పాఠ:- సాంసను ఫిలిస్తీయుల అంతముచూడనిదే నిద్రపోయేటట్లులేడురా! ఇశ్రాయేలీయులకు నాయకత్వమువహించి నడిపించగలడురా !

2 పాఠ:- ఔనురా ! సాంసనులో అంతులేని బలమున్నది. మనముపోయి మన స్వజాతీయులను కూడగట్టి సాంసను ననుసరింతమురమ్ము.

(నిష్క్రమింతురు)

ద్వితీయాంకము

మొదటిరంగము

(తిమ్మాతుపట్టణ సమీపమునగల ఉద్యానవనమున సాంసను ప్రవేశించి
తిమ్మాతుపట్టణమువైపు జూచుచు)

సూ:-

* అదే ! తిమ్మాతుపురంబు; తత్పుర సువర్ణాక్రాంత దేవాలయం
బదిగో ! అల్లడె రత్నరంజిత పతాకానక సంచాలనం
బడె సర్దారుల మందిరం; బదియె న్యాయస్థాన; మత్యద్భుతం
బొదవించెన్; తరుషండమండిత సుగంధోద్భూత విఖ్యాతమై !

సేనపుడు తిమ్మాతుపట్టణమును సమీపించితిని: అహ! చిగురుటాకు చేతు
తో చేరబలుచుచున్న ఈ వనదేవత యెంత రమణీయముగానున్నది. గమనా
హసము తగ్గిపోవ కొంతవడి విశ్రమించి తరువాత పట్టణమున ప్రవేశించెదగాక!

(సరోజ ప్రవేశము.)

—: కీర్తన :-

రోజ:-

కమ్మనిపూల - రమ్మలమీద - తుమ్మెద చేరుకొన్నది -
అదే! అదే! యమ్మని పాడుచున్నది.

I మల్లెతీవెలవిగొ గున్న - మావినల్లుకొన్నవి
కోకిలమ్మ పియునిజూచి - కూహూయనుచున్నది
చిఱుగాలికి పరిమళించి వివాచికలూగె ||కమ్మ||

II నీలిమబ్బులవిగొ కొగి-లించుకొనుచున్నవి
గాలివాహనాలమీద-తేలిపోవుచున్నవి
వలపునిండి ఒడలంతయు - పులకరించుసాగె ||కమ్మ||

III చెగునదూకే యౌవన - జీవిత మాధుర్యము
పొంగి పారలు సౌందర్యము - తొంగిచూచెనాలో
ఉరకలెత్తి నామనసే - పరవశించిపోయే ||కమ్మ||

(రంగస్థలముపై పడగవిప్పిన పాము కన్పించును)

సరోజ:- అమ్మయ్యో! విషసర్పము, రక్షింపుడు ; రక్షింపుడు.

సాంస:- ఎక్కడిదీ యార్తధ్వని, స్త్రీ జనాలాపమువలెనున్నది.

సరోజ:- అయ్యయ్యో కాపాడువారులేరా ?

(వెనుకకు నడుచుచు సాంసనును తగులును)

సాంస:- (సంభ్రమముతో సర్పమును చంపి) బాలామణి ! విషజంతువులన ప్రాణముతో విడువరాదని ఈ సర్పమును సంహరించితిని.

సరోజ:- అబ్బా ! యిప్పటికి నాప్రాణములు కుదుటబడినవి. ఈ పామున చూచి గుండె దడదడలాడ వణకిపోయితిని.

సాంస:- లావణ్యవతి ! (పామును జూపుచు) ఇది భయంకరమైన వాః జంతువే ! తొల్లి సైతానుడీ సర్పరూపమున దేవమానవుల మైత్రి తెగతెంపులుజేసి సర్వేశ్వరుని శాపమున భూమిపై పొట్టతో ప్రాకులాః వలసినవచ్చినది. ఈ సర్పజాతి సామాన్యమైనదిగాదు;

* ఈసర్పమేగదా ! లాసీఫరను పేర
ప్రభువును విడి ఆధఃపతనమయ్యె;
ఈ సర్పమేగదా ! ఏదేను వనములో
మొదటి దంపతులను మోసగించె;
ఈ సర్పమేగదా ! ఈశ్వర సృష్టిలో
కనువించు దుర్బీతి కలుగజేసె;
ఈ సర్పమేగదా ! ఇహపరంబులనేలు
పరమాత్ము నెదురించి పతగించె;

ఈ మహాసర్పమున తొల్ల నిమిడియున్న
దురితు నపవాది నగ్నిలో దోయనెంచి;
సరకమును సృజించినయట్టి పరమతండ్రి
ఆజ్ఞలేనిదె! చీమైన నంటగలదె !

సరో:- దయామయా! ప్రాణదానముజేసిన మీకు - కన్యనగు నేనేమిచ్చి ఋణ విముక్తనుకాగలను.

సాంస:- (తనలో) ఓహో! కన్యయట; అందుచే నీయువతిని పరిగ్రహించుటలో తప్పేమిగలదు; (ప్రకాశముగ) మోహనాంగీ! ఋణవిముక్తి పొందుటకు నీకవకాశమున్నదిగదా!

సరో:- ఎట్లు

సాంస:- ప్రతిఫలమిచ్చుట వలన

సరో:- ఏమిటా ప్రతిఫలము

సాంస:- శరీష కునుమ పేలమగు నీ శరీరమే

సరో:- ఒంటరిగానున్న స్త్రీలతో పురుషులిట్లు మాటలాడుట ఉచితమా?

సాంస:- జంటగా నుండుట ఉచితమని యేనిట్లు మాటలాడితిని. లతయును, లతాంగియును, కవిత్యమును పరుల ఆశ్రయములేనిచే ప్రకాశింప నేరవు. మొదట నీవు కన్యవని చెప్పినతోడనే నామనసు సంచలించినది. నాయూహలకు రెక్కలు మొలిచినవి; లతాంగీ!

* ఎవ్వరిదావచే కువలయేక్షణ? ఒంటరివై భయంబు లే కివ్వన భూమినుండ గతమెమి? భవత్పరి రంభణంబు చే నెవ్వనిధన్యుజేయ మదినెంచితి? నవమోహనాంగీ! నీ జవ్వన పుష్పమెవ్వని వశంబొసరింతువో తెల్పవే చెలీ!

ఓ విలాసవతి! నీజన్మచే పవిత్రమైన స్థలమెది? నీపేరువలన వన్నెకెక్కిన సువర్ణాక్షరములెవ్వి? నీ వృత్తాంతము వినకుతూహలపడుచున్న నాకెఱిగింప గూడదా!

సరో:- ఏకాంతముగనున్న యేకాంతను జూచినను మీమగవారిట్లే చొరకొని సంభాషింతురుగదా!

* నిగమార్థంబులునేర్వనీ! కళలలో నిష్ణాతులైయుండనీ! జగములో సర్వముగెల్వనీ! అమరసాహిత్యంబు సాధింపనీ! చిగురుంగైదువువంటి జవ్వని తటస్థింపంగ రాగిల్లి మీ మగవారలో కడుచంచలాత్ములయి ధీమత్సంబు గోల్పవరే!

సాంస:- (నవ్వి) ఔనౌను ! మీ అడవారేనా అంత బుద్ధిమంతులు

* హృదయమునకు నచ్చిన వరుండెదురు పడిన
కనులతో బల్కరించి చక్కగ నబించి
వలపులూరించి ఒయ్యార మొలకబోసి
ఆటలాడించువారు మీ యాడవారు;

సరో:- (తనలో) శరీర దార్ధ్యమునకు తోడు లౌకిక పరిజ్ఞానము నాచికొన్న
జగన్మోహనుడగు నితనిని చూచినది మొదలు నామనస్సు వీనికి వశమై
పోవుచున్నది. (ప్రకాశముగ) మంచి సరసుడవే! కాని పండువండ
నీశరీరము ప్రయాణాయాసమున వాడిపోయినది. ఇచ్చోట కొం
విశ్రాంతి గైకొనుడు.

సాంస:- కోమలీ! నీమాటలు సుధారసపూరితములై నాహృదయతాపమున
నివారింపినవి. కానీ! నీయూరిపేరులు తెల్పక నన్నూరింపదగునా!

సరోజ:- మాటల సందర్భమున మఱచిపోతిని; నేనవివాహితను; తిమ్మాత్త
పురవాసిని; ఫిలిస్తియుల బిడ్డను. నాపేరు సరోజ!

సాంస:- (అలోచించుచుండును)

సరో:- వీధియో! అలోచించుచున్నారు.

సాంస:- ఆ...అలోచింపవలసిన అవసరమేర్పడినది చెలీ! నేనును అవివాహ
తుడనే! కానీ ఇశ్రాయేలీయుడను నాపేరు సాంసను.

సరో:- అయ్యో! ఇశ్రాయేలీయులు మాకు శత్రుసమానులు.

సాంస:- అట్లయిన మన దాంపత్యము పొసగనేరదా! పవిత్రప్రేమకు ప్రతిబంధ
కములుండునా! సఖీ! అటుచూడుము.

* లేతమామిడిగున్న సంప్రతికొంద
మాధవీలత కుసుమ సంపత్తి తోడ
నల్లకొనియండె ననురాగ మతిశయింప
తలచప్రేమకు బాతిభేదంబు గలదె! .

సరో:- మీరు చెప్పినదినత్యమే ! అయినను నేను స్వతంత్రురాలను కాను. తండ్రిచాటు బిడ్డను. మా తండ్రి మన వివాహమున కంగీకరింప వలయునుగదా!

సాంస:- అంగీకరించునట్లు నీవు ప్రవర్తించవలయునుగదా!

సరో:- ఎట్లు ప్రవర్తించవలయును?

సాంస:- అది నేనుపదేశింపవలెనా! అడదానిమాటవిని అది పురుషుడాదామం తటివాడెమయ్యెను. నీప్రయత్నముపై ఫలిత మాధారపడియున్నది.

సరో:- మనోహరా! నాకత్తికొలది ప్రయత్నించెద. నేను వచ్చి చాలాతడవైనది. మాతండ్రి నాకొఱకు చూచుచుండును. నాకక సెలవు దయచేయుడు.

(సరోజ నిష్క్రమించును - అవనిక బారును)

(సరోజ శయన మందిరము)

సరో:- కట కటా ! నేనెంత దురదృష్టవంతురాలను నా తల్లియే జీవించి యున్నచో నాకింతవఱకును వివాహము జరుగకుండునా! 'విద్వంతు తండ్రికన్న ఏగులబుట్టంత తల్లిమేలని' పెద్దలన్నది సత్యమేగదా? మాయమ్మ మరణముతో మనోవ్యాకులుడైన నా జనకుడు నాకు తగిన వరుని సమకూర్చలేక పోయెను.

హిము కోఱలనుండి కాపాడిప పరాక్రమాశాలియు సద్గుణ సంపన్ను నగు సాంసనును భర్తగా పొందగల ననుకొంటినిగావి "తానొకటితలది; మొకటి తలచు" నన్నట్లు పూర్వవైరములను పురస్కరించుకొని మాజ. సంబంధమున కంగీకరించునా !

* చక్కనివాడటంచు మనసార పరించినవాని జేరగా నక్కట వంశవిప్లవము లడ్డుగనిల్చెను; సాహసించి నా మక్కువ తీర్చుకొదగిన సూర్యమొకింతయు దోచదాయె; నీ చిక్కుసమస్యలోబడి కృషించి నశించుటయే! శరణ్యమా !

* తుమ్మెదవంటి ముంగురులు దువ్వపు; విచ్చిన పుష్పములో నిర్ర
గ్రమ్మున సంతరింపవు ; సకాలములో భుజియింప వస్తమున
కమ్మని సాహితీ మదురగానము సేయవు; నీ మనములో
నుమ్మలికంబు దాచుకొని యూరక సప్నిటులేచ న్నాయమా !

అమ్మా! తల్లిదైనను తండ్రినైనను నీకు నేనేగదా ! నాకడ నీకే వాపరిక
మెందుకమ్మా ! నీ మనోవేదన నెనెఱుంగదగనా !

సరో:- నాన్నా ! నాకే మనోవేదనయులేదు; సంతోషముగానున్నాను.

తిమ్మా:- అమ్మా ! సంతోషహృదయము మునుమునకు తేటనిచ్చునుగదా ! చిఱు
నవ్వు వెన్నెలలు చిందు నీ ముఖేందుబింబమున చిహ్నమేఘము
లాడరించినవి. కుమారీ ! నీవు చింతింప కారణమేదో మనసువిచ్చి
నాతో చెప్పము ; నాచేతనైవంతవఱకు నీకు సంతోషము కలిగింతును.
నీక్షమమరయని నా జీవితమెందుకమ్మా !

సరో:- (భయముతో) నాన్నా ...

తిమ్మా:- భయపడక చెప్పు తల్లీ

సరో:- మన పురమునకు దక్షిణమునగల ఉహ్యానవనమున నన్నొక యువ
కుడు పాము గండమునుండి తప్పించెనని చెప్పియుంటినిగదా !

తిమ్మా - ఔనమ్మా ! ఆనాడు నీవు చెప్పురపుడు నాకే భయము కలిగినది. సర్వ
మును చూచి జడిసికొని నీవిట్టెతివా !

సరో:- లేదు నాన్నా ! నాడు నన్ను రక్షించిన యువకునియందు నామనస్సు
లగ్నమైనది. అతడు అవిదాహితుడు ; నాకన్నివిధముల తగినవాడు.

తిమ్మా:- మంచిదమ్మా ! నేనన్నేషింపవలసిన వరుని నీవే కనుగొంటివి. ఇక
నాభారము తీరినట్లే !

సరో:- జనకా ! అతడు జోర్యా నివాసియగు ఇశ్రాయేలీయుడు పేరు 'సాంసను'

తిమ్మా:- (అశ్చర్యముతో) ఆ... ఇశ్రాయేలీయుడా ! అతడు మన చిరో

వర్షములోనివాడమ్మా! ఆతని సంబంధము మన కన్నివిధముల అనర్థ
కమగును. నీవును కొంచెమాలోచింపుము.

* ఎందఱులేను నీవు వరియింప దలంచిన నీ స్వభాతిలో
సుందరు: లట్టివారలను బాడక శత్రుని పెండ్లియాడినన్
బంధుగు లిచ్చగింతురె ! శుభంబగునే! ఆడియాస వీడుమా !
అందని చూసిపండ్ల కొఱకట్టులుసాచిన లాభముండునే !

సరో:- తండ్రీ ! నాకోర్కె నెన్నడెనియు కావని యెఱుగవు; నేడు నా వివాహ
విషయమున మీరెందుకీ పట్టుదల.

తిమ్మా:- పట్టుదల కాదమ్మా ! వివాహబంధమొకనాటితో తీరిపోవునదికాదు.
అందుచే దీర్ఘముగా నాలోచింప ఈ వివాహమువలన ఫిలిస్తియుల
కును ఇశ్రాయేలీయులకును ఎడతెగని విరోధము కలుగునని సంనేహ
ముగానున్నది. ఆదిగాక సర్వాలంగీకరింప వలయునుగదా!

సరో:- నానా ! ఈ వివాహమువలన ఉభయ వంశములు ఐకమత్యమున
మెలిగుసని యేల తలంపరాదు? ఇక సర్వారులా! వారు మికు చిరకాల
పరిచితులు. వారికి చెప్పి ఒప్పించుటెంతవని?

తిమ్మా:- ఇది ఆసాధ్యమైన కార్యమమ్మా! ఇంక తలదూర్చి బాధపడుటకన్న
ఈ వివాహము విరమించుకొనుటమేలని నా ఆభిప్రాయము.

సరో:- నాన్నా ! వివాహమునుండికాదు. జీవితమునే విరమించుకొన నిశ్చ
యించుకొందును. కని పెంచిన తండ్రీయే నాకోర్కె కాదనినప్పుడు
ఇక నామొఱవించువారెవరు? ఆత్మవంచన నెట్లుచేసికొందును.

* చూపుకండిన సాంసను రూపురేఖ
హత్తుకొనె నాహృదయసిమ - నతనియందు
లలితమగు నామనస్సు సంతగ్నమయ్యె!
మరణమొందెద; నీపెండ్లి జరుగకున్న!

తిమ్మా:- (కన్నీరు తుడుచుచు) అమ్మా ! అమ్మా ! అట్లనకుము. నేను విన
లేను; నేను జీవించియుండగనే నీవు మరణింతువా ! అట్లు జరుగు

టకు చీలులేదు తల్లీ ! నీపవిత్రపేమకు నేనేగాదు. స్వప్రపంచము
తలవంచక తప్పదమ్మా ! నీవు వేగిరపడక నిశ్చింతగానుండుము.
నీ యిష్టానుసారముగా వివాహముజేయ ప్రయత్నింతును. కుమారీ !
నీవు లోనికేగుము. నేనివ్వుడేపోయి సర్వాయితో సంభాషించివచ్చెద.

ద్వితీయాంకము

రెండవ అంగము

మనోరమ, మానోహ, సాంసను లాసినులై యుందురు.

మానోహ:- కుమారా! నీవు తిమ్మాతు పురికేగివచ్చినది మొదలు పరాధీన మన స్కూడవై కనబడుచున్నావు. మనసువిప్పి మాతో మాటలాడవు. నన్నెవరైన పరాభవించిరా? బాధించిరా?

సాంస:- జనకా! నన్నెవరు పరాభవించి బాధించగలరు.

మానో:- మఱి! నీవిట్లుండ కాకబడేమి?

మనో:- నాయనా! వేళకారగింపవు; వివేదముల పాల్గొనవు. గ్రహణమునాటి చంద్రునివలె కళావిహీనుడవై కనబడుచున్నావు.

మానో:- కుమారా! తల్లి దండ్రులకు చెప్పగూడని రహస్యమేమున్నది! పిననారి దాచిన వనమువలె నీమనసులోని మాట బయటబెట్టవెందులకు? నిన్ను గుడించి మేము నిత్యము దిగులు పడపలసిపడేనా!

సాంస:- తల్లి దండ్రులారా! మన్నింపుడు; తిమ్మాతు పట్టణాధ్యక్షుని వనమున కొక్క ఫిలిస్తియుల యువతి నాహృదయము నాకర్షించినది. నాటి నుండి నా మనసాకస్మయందు లగ్నమైనది. ఈవిషయమును మీతో చెప్పటకు వెళగందితిని;

మానో:- కుమారా! ఫిలిస్తియులతో సంబంధమా!

* క్రూరావేశపరిత దుష్కవిమతుల్ కోపస్వభావుల్ దురాచారుల్ గారె ఫిలిస్తు వంశజులు; తతంబంద బాంధవ్యపుండీరుల్ తెన్నులనహ్యముల్; పరమశాంతింగూర్చుకాంతామణుల్ లేరే! స్త్రియకులాన పాపగ్రహణాశ్లేషంబు నాశించినన్ ;

సాంస:- జనకా! జనకులారా!

* గాన సాహిత్యములు రెండు కలిసినట్లు
పాలు నీరము లేకమై పరగినట్లు
అలరి మా మనోభావాలు మిళితమయ్యె!
అన్యకాంతలనేను, పెండ్లాడలేను;

మానో:- కుమారా ! ఇక నిర్వయము మారదా ? అట్లులైన కన్యార్థము నేడే
ఊమ్మాతుపురమునకు బయలుదేరుదములెమ్ము.

(తెరపడును)

(మనోరమ, మానోహ, సాంసనులు ఒకవైపునుండి ప్రవేశింతురు)

సాంస:- తల్లిదండ్రులారా! ఈ మహారణ్యమును దాటినచో మనమా 'తిమ్మాతు
పట్టణము' చేరగలము. నడచి నడచి మీరు బహుళికచెందినట్లున్నారు.
ఈ తరుచ్చాయను కొంచెము విశ్రమింపుడు. మీకొకట వన్యఫలముల
సేకరించి తెచ్చెదను.

(ఒకవైపు నుండి సింహగర్జనము విని)

సాంస:- ఏమది ! భయంకర సింహగర్జనమే ! (చూచి) ఈ సింహము నేరు
తెఱచికొని నాపై దుముకవచ్చుచున్నది. దీనిని చీల్చి చెండాడెదగాక.

(లోనిగేగును - లోపల సింహముతో పోరాడినట్లు కలకలము)

సాంస:- (ఆయాసముతోపచ్చి) అహా ! చైవరిలమున సింహరాజమును మేక
పిల్లనువలె చీల్చి చంపితిని (తల్లి దండ్రులజూచి) జననీ జనకులారా
యీ ఫలములను భక్షింపుడు- తరువాత పయనము సాగింతము.

ద్వితీయాంకము

మూడవరంగము

(పాదితో మంగలి లింగన్న ప్రవేశించును)

మంగలి:- మంగలివాళ్ళమంటే ఈలుటి కలుసై పొయ్యాంగాని రాజ్యం పాలించే రాజులకు, మాకు తప్ప, కత్తి చేతబట్టగల నిబ్బరం ఎవడి కుంది? పూర్వం మేము మారాజులతో సరితూగేవాళ్లం కాబట్టే మారాజు పెండ్లం మాలు మీద కూసుంటి మంగలొడి పెండ్లం డేలు మీద కూసుందనే సామెత కలిగింది. విజంగా గొప్పతనమంటే చూడే! ఎంతగొప్పొడి తలైనా నాయెడమచేతి కిందికి రావల్సిందేదా!

యెనక మారాజుకి మాతాత తలగొణుగుతుంటే కత్తి పిడి కాస్త సళ్ళ బోయిందట, అప్పుడు మాతాత యేంజేకాడో తెలుసా? కటిక్కుమని రాజు తలపై కత్తి పిడితట్టి బిగించుకొన్నాడట. ఆ కత్తిపిడి పోటుతో ఎన్నాళ్ళనుంచో ఉన్న మారాజుగారి పార్శవు తలనెప్పి తొలగిపోయిందట. అదెబ్బతో మాతాతకు పెద్ద పీలొచ్చింది. మా రాజుగారు మాతాతకు, మెచ్చి పదెకరాల మాన్యం పారేశాడంట; దేశంలో పార్శవునెప్పి వాళ్ళంతా నేనెరిగిందాక మాయింటి ముందు మలబారులాగ తిరుగుతుండే వాళ్ళు.

ఆ పదెకరాలిప్పుడుందా! లేదు; మాయబ్బ హయాంలో కల్లమ్మే కనక దుర్గమ్మకు తాగుడుక్రింద జమకట్టేశాడు. లేకపోతే పొదిచేత బట్టేవాడినేనా! -

మీరాఖాన్:- (పవేశించి) క్కారే! మంగలి! ఇప్పుడు నీకి బొత్తిగా కన్నడ్డంలేదు.

మంగ:- ఎవరు? సాయబుగారా! నేనెందుకు కనబడను సాయబూ! రోజూ పదిండ్లు దిరిగి పది తలలు గొరక్కపోతే పొయిలో పిల్లి లేచేదెట్లా? పాడ్లస్తమానం నీకు కనబడుతుంటే పొట్ట బంగొడ్డా!

మీరా:- (నవ్వి) పొట్ట పెరగవచ్చు. నైతో తరగవచ్చు గాని పొట్ట జరగడం నేనేకా చూడలేదుభాయి;

మంగ:- నిజమే! పొట్ట బరగడమంటే నీకేం తెలుసు సాయబూ! మా రాజు

ంచపుకోటి నల్లిలాగ రాజదర్బారులో నిల్పుండి పిత్తం పిత్తమంటూ
ంత్రాల్ మొత్తాల్ జేబులేసుకొంటావ్ - పైగా అంగిలిలేని జంతువు
గా అమాంతంగా లంచాలు మింగేస్తుంటావు నీకేంకొదవ?

బ్రిరే ! నేను లంచం తింటున్నానా ! పరువుగల్గవాళ్ళకు పనిచేసి
డితే నాకు బహుమానం హిస్టారోయ్ బహుమానం !

హుమానంకాదు సాయబూ ! అది పచ్చిగడ్డితో సమానం అను.
స్వామియే తిను. ప్రభుత్వమే పట్టించుకోనప్పుడు నిన్ను, యేం
యోజనం ?

న్న నీకోసం వచ్చానాభాయ్; ఇంట్లో మీయాడవాన్నడిగాను, నీవు
వని చెప్పి యెంటనే తల్పముసేసింది;

ను లేనప్పుడు మాయాడది తలుపు తెజవదులే సాయబూ !

యితే ! నీవు యెప్పు వచ్చావ్ ?

నీ యెంతాకాలంకదూ ! ఎక్కడజూచినా పెండ్లిండ్రే ! గొప్ప వాయిదై
డినని శేలు కొట్టడాని కందజూ నన్నే కబురుజేస్తుంటారు. సాంసను
రోజుమ్మల పెండ్లికి బెంబండంగా డోలుకొట్టి యాహూతే ఇంటి
చ్చాను.

రెవ్వా ! పెండ్లిభోజనం దిట్టంగా తగిలించన్నమాట;

బ్బబ్బా ! యేమిభోజనం ! యెత్తిన చేట దించకుండా పెట్టే
'జనమలో అటువంటి లడ్లు, గారెలు, అరిసెలు, అప్పడాలు తినే
ంటే, నమ్ము.

సప్తరిష్టా) పెండ్లి భోజనాల్ని రమ్మని సర్దారుల్ని గూడా సాంసను
బురుచేసినాడు భాయ్; సర్దార్లు అక్కడ్కి పోవాలని తయ్యారై
డి గొరిగించుకోడాన్ని నిన్ను తచ్చనం తిక్కరమ్మని నన్ను
ంచనార్ భాయ్ !

మంగ:- అట్లయితే ! సర్దారులతో నీవుగూడ పోయినప్పుడు నేను చెప్పింది నిజమే ! అబద్ధమే ! తప్పుకో ! నన్ను సర్దారు అప్పుడే రమ్మన్నారా !

మీరా:- నాయొక్కబట్టి తీర్చుకొమ్మన్నారా భాయ్

మంగ:- కడుపు విరుగగావుంది గర్భాన తేవులొస్తున్నాయి, సర్దారులా ! నిలబడి కైరం చేయించుకోలేదు. నేనా కూసుండి గొరగలేను వింబెయ్యగ్గ సబ్బా ! పెద్దసిక్కి వచ్చింది.

మీరా:- ఆరేభాయ్ ! వీతిపడ్డు. నీకి హెక్కడ్సుంచి హక్కడ్కి నడిచేటప్పట్లో కడ్డుకొంత సుచ్చకోదూ ! లేలే పాదాం !

మంగ:- రాజోరి అజ్జ ! సాకతప్పతుందా ! పస.

(అందరు నిష్క్రమింతురు)

(సాంసను తల్లి దండ్రులతో తిమ్మాతునుండి

జూరార్కకు ప్రయాణముచేయును)

మానో:- కుమారా ! మీయమ్మ నడువలేక ఆయాసపడుచున్నది. ఈపసమున కొంత విశ్రాంతిగొని ప్రయాణించుట మంచిది.

మనో:- నాయనా ! మీనాయనగూడ అలసిపోయినట్లున్నాడు.

సాంస:- జననీ జనకులారా ! మీరిందు నిశ్చయింపుడు. నేనటుబోయి మిగిలేస ఆహారమును గొనివచ్చెదను, (అటువైపు తిరిగి కొంచెమునడచి) ఓహో ! నాచే చంపబడిన మృగరాజు కళ్ళెబరమదియే ! చూచి పచ్చెదగాక ! (తెరలోనికిబోయి అగు దొంగతో తేనెనింపుకొని) నేను సంహరించిన సింహ కళ్ళెబరమునుకొంత తేనె తెల్పి యేర్పడినది తేనె తెల్పెనుండివచ్చిన ఈతేనె ఎంత మధురముగా నున్నది. నామాతా పిశలినే తేనెనిచ్చి సుతృప్తి పరచెదగా ! (తల్లి దండ్రులను సమీపించి)

సాంస:- తల్లిదండ్రులారా ! అమ్మతమ్ముకన్న మధురమైన యీ తేనెయ నాకగింపడు.

(తల్లి దండ్రులకు తేనెనిచ్చును వారు తాగుదురు)

కుమారా !

* ఎక్కడనుండి తెచ్చితివి ! యిత్తురసంబును కండ చక్కెరన్
తక్కువ చేయజాలిన సుధామధురాధికమై తనర్చు నీ
చక్కని తేనెధారలు ; గ్రసించినవెంట బ్రయాసమంత యే
దిక్కుల బారిపోయెనా? మదిన్గడు హాయి జనించె పుత్రకా !

జననా ! ఆకనుపించు ఊడల మట్టికి ఉత్తరమున నీమధువు లభించి
నది. లెండిక బయలుదేరుడము.

(నిష్క్రమింతురు)

తృతీయాంకము

మొదటి సంగము

(సాంసను, సర్పాదులు, ఆంనులై యుండుట)

సాంస:- బంధుమిత్రులారా !

* పిల్లచినయంత బాతి మత భవములొసక పెండ్లి భోజనం
బుల కరుదెంచి మాహృదయముల్ పరితృప్తిని చేల్చియున్న మీ
యలఘు చాలబావముల కంజరిమెచ్చెద మిత్రులారా ! నా
పలుకు విన్నోద్రక్తుల కుపాయములేద జవాబు చెప్పడీ !

1 సర్పా:- మీ విన్నోద్రక్తులకు మేము బవాబు చెప్పవలెనా !

మీరా:- అచ్చ, అచ్చ, దిట్టంగా తిన్నాం ఇకేం పనుంది. కానియ్యండి.

2 సర్పా:- అటులైన మేము మొదట ప్రస్థింతుము. మాకథను విప్పిన తరువాత
మీ కథ చెయుము.

సాంస:- విట్లులైనను నాకభ్యంతరములేదు.

సర్పా:- సరే ! ఇదిగో కథజేయుచున్నాను.

* కన్ను మూయక నిదురించు చున్నవేడి?
యోనిజంబయ్య ప్రాణము లేనిదేడి?
సాగిపాదక తిరిగెడి చక్రమేడి?
విచ్చిచెప్పము సాంసను విబుధవర్గ !

సాంస:- కన్ను మూయక నిదురించునదేడి? (అలోచించి) కన్ను మూయక నిదురించునదేడి; యోనినుండి పట్టియు ప్రాణములేనిదా (అలోచించి) యోనినుండి పట్టియు ప్రాణములేనిది గ్రుడ్డు. సాగిపాదక తిరిగెడి చక్రముగా నున్నది సారే ! సర్పాదులారా ! నెను చెప్పిరని నది పాదునదా?

2 సర్దా:- చక్కగా సరిపోయినవి !

సాంస:- మత నేనింక కథనువేయవచ్చునా?

1 సర్దా:- అడుగుతెందులకు? ఆరంభించుము.

సాంస:- మీకథను నేను వెంటనే విప్పిచెప్పితిని కాని నాకథ విప్పుటకు మీకును మీఫిల్లిస్ట్రయలకును ఏడుదినములు గడువిచ్చుచున్నాను.

2 సర్దా:- ఎందుకీ పరిహాసము కథవేయుము

సాంస:- కథను మీరు విప్పలేక పోయినది

1 సర్దా:- పంపెమొడ్డుము

మీరా:- అచ్చ, అచ్చ మంచిచూట పెప్పినారే. మనెందైన కథ విప్పలేని విందు ఒకటే గదా !

సాంస:- సరే ! నాకథను మీరు విప్పినచో ముప్పది నారబట్టలను, ముప్పలను నేను మీకిత్తును. విప్పలేకున్న నవి మీరువాకియవలెను. సమ్మతమేనా?

2 సర్దా:- ముమ్మాటికి సమ్మతమే !

సాంస:- (తనలో) వీరికి నాస్వానుభవ సంఘటనము నొక కథగా నెఱచెప్పెద; (ప్రకాశముగా) సర్దారులారా ! కథవేయుచున్నాను సావనగ విత్తులై లోలించుడు.

* ఘన వయంకరమైన గర్జనమువలె
మృగములను జంపుకొని ఓను మృగమునుండి
తెండి లభియించె కమ్మని తీపిగలిగి.
తీపిగలవేది? మృగమెడి తెలుపుచుంక;

సర్దారులు:- (పైజూచుచు ఆలోచించుచుండుట)

2 హరుడ:- (ప్రవేశించి) సాంసను బాబూ ! సత్కవచి మీ కల్గివ. క్షులతో మాట్లాడుచు నిర్దురలోనికి వచ్చునుచున్నాడు

సాంసను:- ప్రకాశరా! నేనీదే పోయివత్తును. ఏడుదినములు గడుపున్నది
 ఇదా! నివాసముగా నాలోచించియే చెప్పడు.

(సాంసను నిష్క్రమించును)

1. ప్రా:- ఇట్లవాడి నానా కవిందులో పాల్గొనినట్లున్నాడు. ఆతడు కుట్రపన్ని
 మనల నవహరించుటకు ఈకథ సాంసనుచేత వేయించియుండునా?

2. ప్రా:- కవి విప్రుగర్భిణిచో అవహానమేల కలుగును !

1. ప్రా:- అయి కథతో - భావమే గావించుటలేదు.

2. ప్రా:- మనము కవి విప్రునన్నచో తన కథను తానైన వివరించి చెప్పుటల
 యిది చా! అందుచేత కథలో భావముండితిరును.

1. ప్రా:- అది విప్రుపాత్రనట్లు ఆలోచించినను భావము స్ఫురించుటలేదు.

2. ప్రా:- అది... ఆ... నాకు చెప్పించివేడి.

1. ప్రా:- ఎట్లుచిది?

2. ప్రా:- అదికత్తి శిషియము

1. ప్రా:- ఆపాయములేని ఆపాయమేనా?

2. ప్రా:- ఆపాయమెందులకు? సాంసను భార్య మన స్వబాతీయురాలా.
 ఆమెను బెదిరించి ఈ కవయందలి భావమును తన భర్త పొన
 వలెనొకొని మనకు చెప్పునట్లు బిప్పించుకొండము.

1. ప్రా:- అందుకామె అంగీకరించునా? ఒకచేత అంగీకరించినను తనభర్త
 కలుగజములు ఆమెకెతంగింద వలయునుగదా !

2. ప్రా:- అది అక పర్తకు ఓడు కలుగునని తప్పక మనము చెప్పినదానికి
 బిప్పించెను. ఏమృత ఆమె తన పెనిమిటిని ఏడిపినచో కవి
 పండిత సహస్రమును చెప్పగలడు: ఆడవారు అట్లుగాని సాధివ
 లును ఏదో అవలమెల్లగల మగవారెవరుందురు ?

1. ప్రా:- ఇది చెప్పించి ముక్తయుక్తముగా నున్నది. లేదే మనము నిరంజను

కలిసికొని కార్య సాధనకు ప్రయత్నింతము.

(అందఱు నిశ్చయమింతురు)

(సరోజ మందీరము)

సరోజ:- విందు సమయమున నాభర్త విశేషమునకై చేసిన పాడుపు కథ విప్రులేక సర్దారులు కినుకవహించిరి; వారి కినుక రాసురానెట్లు పరిణమించునో ! తలచుకొన్న నాగుండె నీరగుచున్నది.

సర్దారులు:- (ప్రవేశింతురు)

సరో:- (ప్రవేశించిన సర్దారులనుజూచి) సర్దారులారా ! సమస్కృతములు, అపూర్వమైన మీరాకకు కారణమేమి ?

1సర్దా:- సరోజా ! మీపెండ్లి విందునకు వచ్చినపుడు నీభర్త మాపై కథ చెయుటయును, పంచెము నిర్ణయించుకొని యేడుదినములలో మేమాకథను విప్రుబాసుటయును నిశ్చయింపజేసెదా !

సరో:- బోను. మీపై కథచేసినందులకు హృదయమునొచ్చి, వచ్చి పుండై వగచ్చుచున్నాను.

2సర్దా:- ఆ కథలోని భావము నీవలన తెలిసికొనుటకే యింతదూరము వచ్చితిమి.

సరో:- విజ్ఞానదురీణులగు మీకన్న దేనంత పరిజ్ఞాతనా ?

1సర్దా:- పరిజ్ఞాతవనికాదు. పతివలన కథయందలి భావము గ్రహించి మాకు చెప్పవలయును.

2సర్దా:- రెపే కద విప్రువలసినదిసము. కనుక ఈరాత్రి నీభర్తను మచ్చిక చేసి కథలోని రహస్యమును గ్రహించి తెల్లవారుసరికి మాకారహస్యము నందజేయవలెను.

సరో:- అయ్యో! ఇదెట్లు సాధ్యమగును. బలపరాక్రమ విజ్ఞాన సంపన్నుడగు నాభర్త నాకీ రహస్యమును చెప్పనా ! బాబూ ! ఈపని నావలనకాదు.

1సర్దా:- టటులైవ మేము ఇశ్రాహేలీయునకు పంచెమోడి పరాభవము పొందవలసినదేనా ?

2సర్వా:- కథలోని రహస్యమును నిభర్తవలన గ్రహించి మాకు చెప్పకున్నచే
ఫిలిస్తియుల పరాభవమునకు నీవేకారణమని...

* ప్రేమతోడ నిహృదయ మర్పించుకొన్న
ప్రాణవిభుఁబట్టుకొని యాగపశువురీతి
కఱకుకత్తులదాని నీకండ్లముందె
చంపెదము మాదుక్రోధాగ్ని చల్లబడగ ;

1సర్వా:- అంతేకాదు.

* నిన్ముగ్ధులెంచి యింతదానిని నొనర్చి
ప్రాణములు నీపయనిబెట్టి బ్రతుకుచున్న
పెద్దవాడైన నీతండ్రి బెగ్గడిల్ల
చిత్రవదనేని నిన్ను హింసింతుమబల !

సర్వా:- సర్దారు బాబులారా ! కాంతింపుడు

* అంతవజ్రకెందుల కొకింతకాంతి పడిన
జ్వరనర్థించి కథలోని భావములను
తెలిసికొనుటకు నేప్రయత్నింతు నిపుడె,
ఆగ్రహింపకుడయ్య సర్దారులార

2సర్వా:- ప్రయత్నించుటగాదు. మాపని పూర్తిచేయవలయును.

1సర్వా:- మాపని పూర్తిచేయకున్న నీకును నీవారికిని ప్రమాదము తప్పదని
గుర్తించుకొనుము. జాగ్రత్త !

(సర్దారులు నిష్క్రమింతురు)

సర్వా:- హైదరాబాద్ ! నేనెంత ఆరాగ్నులను. మొదటినుండియు మా పవిత్ర
వాంఛతో జీవనమున కంతరాయములే తటస్థించుచున్నవి. సాంస
నును పెండ్లాడితిమని మాఫిలిస్తియులిప్పుటికే కుసంసలాడుచున్నాగు.
ఇంతలో నిష్క్రమింప నేయిబోసినట్లు నాభర్త సర్దారులతో పందెమొట్టాను.
గతవారి కోపానలదాట్లు చల్లారును ?

సర్దారులన్న శాంతిపరచవలెనన్న నాభర్త వలన కథలోని రహస్యము నెఱిగి వారికి చెప్పవలయును. అట్లు చెప్పితినేని నాభర్త పందెమోడిపోవును గదా! ఈటటమికి నేనే కారణమని నన్నుదూషింపకుండునా! అట్లని సర్దారులను వ్యతిరేకించిన నాభర్తయు నాతండ్రియు నాకు దక్కరుగదా! ఏమిచేయుదును. “ముందు నుయ్యి వెనుక గొయ్యి” యన్నట్లు నేనెటుబొవుటకును, ఏమి చేయుటకును తోచకున్నది. (అలోచించి) నాభర్తవలన కథలోని రహస్యమెఱిగి సర్దారులకుతెల్పి నావారిని కాపాడుకొనుటయే నాకర్తవ్యము.

(దిగులుతో తలవంచుకొనియుండును)

సాంసను:- (ప్రవేశించి తనలో) సరోజ ననుగాంచినతోడనే సూర్యరశ్మిసాక్షి న సరోజమువలె నికరంగ వదనానందము సాగతమిచ్చెడిది; నేడేలోకం చెప్పు దరిగి విన్నదనమున మిన్నకున్నది; కారణమేమైయుండును. ప్రియసీ!

* కిలకిలలాడుచున్ ప్రణయగీతముబాడుచు నాట్యమాడుచున్
వలపులజూపుచున్ మదురవాక్కుదళిందుచు కౌగిలించి నా
కలఘు సుఖంబుగూర్చు కుసుమాస్త్రవిలోల కళావిలాసినీ!
పలుకవచ్చెలనే! కలతబాని మనంబులు పుల్కరింపగన్;

సరో:- నాథా! పరధ్యానమున నుండి మీరాకనే గుర్తింప కుంటిని. మన్నింపుడు. కాని ఒక్కనందేహము నన్నుపీడించుచున్నది.

సాంస:- ఏమిటా సంజేహము.

సరో:- ఆ యేమియునులేదు. మొన్న మన వివాహబోజనానంతరము - ...

* దుస్తులను పందెమొడ్డి ఫిలిస్తు జాతి
తెలివితేటలు సాంతంబు తెలియగోరి
వీరులైన సర్దార్లపై వేసినట్టి
పాదుపు కథ విప్పి నాతోడ నుడువదగదె!

సాంస:- అదియా! నీనందేహము ఆకడలోని రహస్యము నాతల్లి దండ్రులకు సైతము చెప్పక వాచియుంచితని

సరో:- తల్లిదండ్రులకు చెప్పకున్న సరియే! అర్చాంగినగ నాతోడైన చెప్పు

గూడదా ! పురుషుడు తల్లిదండ్రులను విడిచి భార్యను హత్తుకొని
నసుప్తరాణవాక్యము నిరాచారమేనా !

సాంస:- ప్రియులారా ! రేపు ఫిలిస్తియుల సమక్షమున కథవిప్పునపుడ
ఆండకును విందురను తలుపుతో ప్రత్యేకిముగా, నీతో చెప్పనైతిని
ఇంతమాత్రమునకు అంత పెద్ద సంవేదహమా ! చెప్పెదను వినుము

మన వివాహమునకు ముందుగా నొకప్పుడు తిమ్మాతు పట్టణమునకు
వచ్చుచుండ మార్గమధ్యమున గర్జించి సింహరాయమొకటి నాపై దుమికినది
దైవబలముతో దాని దవడలు బట్టి చీల్చిచంపితిని. మతకొంతకాలమునకు
ఆ మార్గముననే తిరిగి వచ్చుచు ఆసింహకేబరమునందొక తేనె తెల్లెను చూచి
తిని. నేను వేసిన పాడుపుకథలో బలమైనదా సింహమే ! లీపిగలది అందరి తేనె!

సరో:- అహ ! నింతమైనకథ! నాభా ! నాసంవేదహము తీసినది. పైగాలిలో
కొంతసేపు విహరింపవలసివచ్చును.

(నిష్క్రమింతురు)

తృ తీ యాంకము

రెండవరంగము

(సరోజ, సాంసను, సర్దారులు అసేనులైయుండును)

సాంస:- సర్దారులారా! నేను వేసినకథను విప్పటకు గడువు నేడేగదా!

1సర్దా:- ఔను! నేడే!

సాంస:- అట్లయిన ముప్పది నారబట్టలు దుస్తులు తీసికొని వచ్చితరా!

2సర్దా:- మేము అన్నియు సిద్ధముజేసికొనియె వచ్చితిమి; ముందు సదుస్తుల విషయము చూచుకొనుము.

సాంస:- సరే! కథను విప్పడఁ

1సర్దా:-

* మృగములను జంపకొనితిమి మృగములకు
నడవులందు చరించు సింహము గాఁ!
తలచ మడురాతి మధురమై వానినుండి
తిండి బెరికిన దననది తనెగాఁ!

సాంస:- (నరతో) అహ! యేమిటి విచిత్రము; కాకొక్కరికి మాత్రమే కలి!

ఈ రహస్యమును వీరెట్లు గ్రహించిరి! నేనువాని కాదనితే నుడిచి
నందుకు శనిన ఫలమనుభవించ నలసి వచ్చినది: గాదా! ముఖ
మున నీరహస్యము బహిర్గతమైనది. కష్టపాటు గొల్పిరిదెరికెట్లు
నాభార్య వీరితో జేరుకొన్నది. అందుచే వీరు నన్నే చింపంగలిగిరి.
మన బంగారము మంచిదైన కంసారి ననవలసిన చూయే
న్నది? (సర్దారులనుచూచి) సర్దారులారా! నాకవయంబు
మును చక్కగా ప్రకటించితిరి. నేను చందమామిడితో: మిగి
న లోక దుస్తులను లేచి నీకువదలెనును. మీరెవరవచ్చును.

2సర్దా:- రేభ తప్పక పంపించవలయును.

(సర్దారులు నిష్క్రమింతురు)

సాంస:- (భార్యవైపు తిరిగి) ఓసీ! దుర్మార్గురాలా! నయగారముతో నావివేకమును మభ్యుపరచి కడలోని రహస్యమును గ్రహించి నీస్వజాతీయులకు మెప్పును నాకు తిరని ముప్పును కలిగించితివి. భార్యవనుకొంటినిగాని నాప్రక్కలో బల్లెమని తలంపనైతిని.

సరో:- నాథా! పంచె-డినందుకు పరితాపపడుచుంటివా! ఈయోటమి మన కొక విడముగా ఉపకారమొనరించినది.

(సమీపించును)

సాంస:- చి ! నయ వంచకీ ! మాముగానుండుము ; నన్ను సమీపించిన స్త్రీప్రాణములు దక్కరవు.

సరో:- స్నామీ ! మీ పాపములు గడించుకొనుటకే సర్వారులకు కడబాపమును చెప్పితిని; ఇందు నానేరమేమియునులేదు. నన్ను మన్నించుడు.

సాంస:- ఆహ! యెంతచక్కగ బొంకుచున్నావు. అడది బొంకిన గోడకట్టినట్లుండుననుట నాకిప్పుడనుభవమైనది.

సరో:- నాథా! మీరులేని సమయమున సర్వారులు నన్ను నిర్బంధించి కథారహస్యమును మీవలన గ్రహించి నేను వారికి చెప్పకున్నచో మాతండ్రిని మిమ్మును హత్య చేసెదమని చెప్పిరి. వారి నిర్భయమునుండి మిమ్ము రక్షించుకొనుటకే కేనిట్లుచేసితిని; మీరు అపార్థముచేసి నాన్న నాగతియేమి?

సాంస:- ఓసీ ! ఆవిషయమును నాకు చెప్పినచో వారినింతకు ముందే పధించి యుండునుగదా! ఇదియంతయు నీకల్పన; నేను నమ్మను. నమ్మి యిప్పటికే మోసపోతిని. భర్త వంచకీ! ఈనాటినుండి నీకు నాహృదయమున ప్రాసములేదు. నీవు నాభార్యవుకావు. మన సంబంధమింత చితో తెగిపోయినది పామ్ము!

(సరోజ భర్త పాదములపైబడ నతడు నెట్టివేయును)

స రో జ - శీ ర్త న

చలపే తీరినదా ! తలపే మారినదా !

నా నేరమును నైది నన్నేలుకొనుదు సఖా ||చల||

వరింపులకు లొంగి - భీతి పడి పోయాను
దిలోని నీగుట్టు - చదురు తెక్కించాను
తులారగకీడు - చేసికొంటిని స్వామి ||పల||

ఘృకాపాడుకొని - నీతోడనుందునని
మీమొతలచితిని - నీమనసు కలచితిని
న్నింపుమా నాథా - నన్నువిడిపోదగునా ||పల||

(తెరపడును)

తృ తీ యాం క ము

ఘోషాడవరంగము

(రాజు, మంత్రి - సర్దారులు ఆసీనులైయుందురు)
(సత్యవాది ప్రవేశించును)

విలినవారికి నమస్కారములు

మంత్రిశేఖరా! ఎవ్వడి బైరాగి

- ప్రభూ! ఒకప్పుడితడు రాజకీయముల రెచ్చగొట్టి తగిన శిక్ష ననుభవించినవాడు. సాంసనునకు గురుతుల్యుడు మనకు సంపూర్ణ వ్యతిరేకి!

ఓరీ! రాజకీయములలో బోక్సము కలిగించుకోవలదని నీకెన్ని మారులొ చెప్పితిమిగదా! ఆ సాంసనుతో చేరి నీవుచేయు విప్లవాత్మక మైన చర్యలు క్షంత వ్యములుగావు.

* హినజాతీయుడైన సాంసానుతోడ
కలసిరాజకీయములు కాలుమోచి
బొజ్జలను బెంచుకొను నిన్నుబోలినట్టి
మంచకులచేత శాంతిలభించునెక్కో?

- ప్రభూ!

* పాలకుల నిబంధన ఫలాఫలములెల్ల
ప్రజల జీవదర్పణమున ప్రతిఫలింప

రాజకీయ రహస్యాల రంగమందు
కాలుబెక్కుక కాలంబు గడువగలదె !

మంత్ర:- ఓహో! నీళ్ల ఎక్కిన పనియేదో ప్రభువులకు నివేదించుకొనుము.

సత:- ప్రమా! ఫిలిస్తియులకును ఇశ్రాయేలీయులకును దినదినము వైరము పెరిగిపోయియున్నది. మీరెన్ని చండకాననములజేసి బాధించినను ఇశ్రాయేలీయులు స్వాతంత్ర్య దీక్షవీడకున్నారు. ఈ విషయమును దేవరవారు దీర్ఘముగా నాచిలించుట మంచిది.

రాజ:- ఇశ్రాయేలీయుల నాయకుడగు సాంసనును బంధించిన, వారు తలచు తలక వచ్చినట్లు పడియుందురు.

సత:- అయ్యుముగా నుంచినను అగ్నిబాబులు పైకిలేచునట్లు ఇశ్రాయేలీయులను బాధించుకొలది వారు ప్రకాశించుచున్నారుగదా ! ఇక సాంసను బలకాలి, ఆతనిని బంధింపజూనుట వ్యర్థము.

రాజ:- ఆతని బలముచూచి మేము భయపడుదుమని తలంచితివా ! సర్దారులారా ! సాంసనువాడ నెఱింగితిరా !

1. సర్దార:- మహారాజా! విందనాటి వినోదప్రశ్నల రహస్యము మాకెఱిగించినదని సాంసను తన భార్యను విడనాడెను. మరల కొన్నాళ్ళకు భార్యకావలయునని తన మామయింటికి వచ్చెను. కాని అతని మామ సరోజను శంకకుముందే మరణించిపోయి పునర్వివాహము చేసినందున తన రెండవ కుమార్తెను పెండ్లియాడుమని కోరెను. అందులకు సాంసను సమ్మతించక మీ ఫిలిస్తియులనేమి చేసెదనో చూడుడని చెప్పిరింది వెళ్ళిపోయెను.

2. సర్దార:- అట్లుపోయిన వాహరకుంక్షక చూడుచుండల నక్కలనుబట్టి రెండేసి నక్కల తోకలను ముడివేసి, దివిటీలుగట్టి నిప్పుముట్టించి తరిమి, మన ఫిలిస్తియుల వ్రాక ఎలీష తోటలను గోధుమ చేలను నాశనము చేసెనాడు. ఇప్పుడు ఏతాముకొన్ని లొయలో నున్నాడని తెలిసినది.

రాజ:- చి చెప్పుకొనుటకు మీకు సిగ్గులేదా!

మంత్ర:- ఎక్క సాంసనుని బంధింప మీకు శక్తిలేక పోయినదా!

సత్య:- ప్రభూ! ఇక్రాయేలీయ నాయకుడగు సాంసనును బంధించిన ఆరాజకము ప్రబలునేకాని శాంతి సమకూరునా! నేరొప్పును సాంసను కడనుండియే వచ్చితిని. అతని సంహేము విని వచ్చుట మీరికెంతయుమునకు వచ్చుట మంచిది.

రాజు:- ఓహో! సంహేమును గొనివచ్చితివా!

మంత్ర:- మనకు సంహేమంపునంతటివాడా సాంసన్!

సత్య:- రాజా! సాంసన్ తనవాక్యములుగా మీతో నెట్లు విన్నవించునుగాదు.

* కట్టడజెనుముమ్మ కనగండ్లను దెబ్బతిరిగి పట్టు; మా పుట్టినభూమిపై మనుజుడొడు; కృతా నమదెట్లనేల; వి పట్టునువీడి రాజ్యము విభాగముజేసి సగండ్లనును చ నిట్టి వివాదముల్ గలుగునే! ప్రజలెల్లరు సంతసించె!

రాజు:- ఓరీ! ఇక్రాయేలీయులకు ప్రత్యేకరాష్ట్రము కావలెనని సాంసను కోరికయా!

* అదరుచుబోయి కొండగుహలందు వసించుచునుంటిగాదు; రా కెదురుగనిల్చి యిద్దరణి నెవ్వరు పాలనసేయ నెట్లొ కదనపుత్తిరులో తెలియగాదగు; సూరక పిచ్చిపిచ్చిగా వవరగనెల? నీవిడికు వచ్చినదానినిజచ్చి సెచ్చి నో!

మంత్ర:- అంతియే కాదు.

* ఆసువులుగల్గి సాంసను నిజాక్కలితో బ్రతుకన్ వలె; పరమమువంటి యాతని ప్రవర్తనపై ప్రత్యేకమిచ్చి; రా మనమునుపిడి మాస్రభుని మోతపాదములా న్నయించె; బా నిరవలె నుండవచ్చు; సవనీతల మించుక బంచెయిట్లయె!

సత్య:- మహాప్రభూ!

* పరిమళమిచ్చు పూవు తలపైగిడుంచి వెలుంగు; లేదో న త్తరు పదమూలమందొకిని వస్త్రోత్తరమును; మూలముల కరణమెలంగ జూచెదరుగాని; జవత్కృత వాస్తవ నేమా చరణదునున్నతై బ్రతుకనాలుదులే! ప్రయయి పోనీ.

రాజు:- ఓహో! సాంసనంతటి మానధనుండైన, ప్రత్యేకరాష్ట్ర మిమ్ముని మమ్ము యాచించుటెందులకు ?

సత్య:- పృజాశ్రేయస్సు కొఱకు ప్రభూ !

మంత్రి:- రాజ్యేత మా! సాంసను సామాన్యుడుకాదు. మహాబలశాలి, బలశాలికి చోటిచ్చుట ప్రమాదము. ఒకవేళ రౌద్రైముక్తంత రాజ్యమిచ్చినను వారు దానితో తృప్తిపడక దురాక్రమణదారులై మనదేశమును కబళింప జూతురు. వారిని నమ్మరాదు చేతులుకాలిన తరువాత ఆకులు పట్టు కొన్న ప్రయోజనమేమున్నది ?

1 సర్వా:- నిజమే ప్రభూ ! సాంసను మహాపంచకుడు.

- * విందుకుబిల్చి; మాపయినిచేసె వినోదవిచిత్ర ప్రశ్నలన్ పంచెమునొడ్డి మమ్ము నగుబాటులకున్ గురిజేయనెంచి; గర్వాంధుడు; వ్రేళ్ళలందలి రహస్యములాతని భార్యవల్లనే ముందఱగా నెఱింగి గెలుపున్గయికొంటిమి; రాజచంద్రమా!

2 సర్వా:- మేమట్లు గెలిచినందులకీయవలసిన ముప్పదినారబట్టలను దుస్తులను లేపు పంచెదనని చెప్పి

- * నిప్పుయిమండి భార్యపయినన్గలహించి తొలంగిపోయి; మా కప్పుయినట్టి వస్త్రముల నంపుతలంపున 'నష్కెలోను' లో ముప్పదిమందినినీడునిమి ముప్పదిదుస్తుల మూటగట్టి తా చెప్పునగొట్టి నక్లనుపజేసె; పరాభవనూచకంబుగన్.

రాజు:- ఈవిషయము మాతో చెప్పలేదేమి?

సర్వా:- స్వీకృతి చెప్పలేదు ప్రభూ

రాజు:- ఓ! మీరసమర్థులు గనుకనే సాంసను అడినదాటగా పాడినది పాటగా నున్నది. ఓరీ సాంసనూ !

- * శ్రీరంజిల్ల యశంబుగాంచిన ఫిలిస్తియ ప్రభుత్వంబు దుర్వారంబంచు నెఱుంగవా ! సమరకార్యంబందు పోరాడి నీ వీరత్వంబును చూపకీ ప్రజలపై విద్రోహణంబే? నీ గోరీకట్టెద ! నీదువంశజులనే గగ్గోలు గావించెదన్ ;

మంత్రి:- ఓరీ ఫిలిస్తియ! పాపాపహరీ! విప్లవకారీ !

- * గుండియలులేక భయపడి కొండలందు దాగి సందేశమనుచు, బైరాగి నిటకు పంచితెచ్చి, నీదుకత్తి జూపింపరమ్ము కడుపెడిన్, మగతనమింత గలిగెనేని !

సత్య:- న్యాయపాలకులారా! ఆగ్రహము తార్కావరణమున వాటింకముందా !

* శక్తిగలిగి సాంసను చేశ శాంతికోటకు
అశవడి పంపుకొన్న సంజేశములను
నల్వరాలించితిరి నేటికొల్లులోన
ఆగ్రహింపక ధర్మము నరయుడయ్య !

రాజు:- ఓరీ ! సాంసను మాయెడల దర్మముగా ప్రవర్తించెనా !

* పెంచినపైర్లు నష్టపడ పెక్కగు నక్కలబట్టి నిష్ట ము
బ్బించుట ధర్మమా? కడువడిన్ సరదాలపైని కుట్రగా
వించుట ధర్మమా? కుభిత విశ్చవిశాకక విష్టవంబు గ
ల్పించుట ధర్మమా? మన ఫలిస్త్రైలులొ దునుమా... ధర్మమా?

సర్దారులారా! ఈదుర్మార్గుని చెజసాలలో బడవేయుడు. తమ నాయకు
డగు సాంసనును పట్టియిచ్చువజకు ఇశ్రాయేలీయులను హింసింపడు.
మంత్రి ప్రభూ ! అట్లుచేసినచో తన ప్రజాక్షేమమునుగోరి సాంసను చురక.
పట్టుబడగలడు. సాంసనును బంధించుటకిది చక్కని మార్గము.

(రాజు మంత్రి నిష్క్రమింతురు)

(సర్దారులు సత్యవాదిని తీసికొని పోవుచుండుట)

కీర్తన

సత్యవాది:-

ఓ లోకేశా - నామొజువినవా ! కరుణించి నను గగరావా !

I వీరేమిచేతురా - వీరెయంగరు

నెనరుజూచి మన్నింపుముదేవా

మాచ్చుమయ్యా ! రాక్షసహృదయం

చెచ్చుమయ్యా ! స్వేదమరాజ్యం ॥ ఓ ॥

II నీతిమంతులకు ఈలోకములో

నిలవడిక కనిపించదాయెనే

ఏమిటయ్యా ! నీతిలోచన

ఇకలేదా ! మాజాతివిమోచన ॥ ఓ ॥

చతుర్థాంకము

మొదటి రంగము

(ఏతాముకొండ; సర్దారులు, ఇద్దరు పౌరులు (ప్రవేశింతురు))

1 పౌరుడు:- సర్దారులారా! అదియే ఏతాముకొండ; ఆకొండలోయలో సాంసను నివసించుచున్నాడు; మీరు మాతో కలిసి సాంసనును సమీపించినచో మీకును మాకును మోదము తప్పదు. కనుకమీరిందేనిలువుడు. మేము సాంసను తో మాటలాడి ఒప్పించి మీకప్పగింతుము. అప్పుడు మాబాధ్యత తీరిపోవును. మీ కత్తె వెచ్చిచేసినను మాకు సంబంధములేదు

2 సర్దార:- సరే! మీరు క్షత్రియముగా రాజలయును. మేము మీ కొరగిచ్చుటనే ప్రీతింపఁ జుందుము.

(పౌరులు ఒక వైపునకు పోయి నిలువబడి)

3 పౌరు:- ఈ కొండ దురాలోహమై భయంకరముగా నున్నది. సాంసనుని సమీపించు తెట్లు ?

4 పౌరు:- సమీపించ వలసిన పని లేదు. ఇటునుండి కేక వైచిన సతత మన కనుకు రాగలదు.

5 :- సాంసనూ! సాంసనూ !

6 :- (వెంట నుండి) ఎవరువారు ?

7 :- మేము ఇశ్రాయేలీయులమే ! నీతో మాటలాడవలసి వచ్చితిమి; భయములేదు; లోయనుండి వెళ్లిరమ్ము

8 పౌరు:- (ప్రవేశించి) మిత్రులారా ! మన ఇశ్రాయేలీయ జనాంగము కుగలమా ? మీరింత మామొక్క చచ్చుటకు కారణమేమి ?

* సమీపించ మిత్రులారా ! సమతా నిర్హంత నిర్మాత; నిష్కామమునానానా; సత్కర్మాదియును; నిశ్రాయేల్లనా వెళ్లి నేర్చు

చ్చా మార్గ ప్రతి పాదనంబులకు దీక్షంబూని యున్నాఁడె ? మీ క్షమంబే నిరతంబుగోరి విజయశ్రీకై నిరీక్షించితిన్;

2 పారు:- మా క్షమము గోరుట అటుంచి నీ విప్పుడు మాప్రాణముల మీదే తెచ్చి పెట్టినావయ్యా !

సాంస:- మిత్రులారా ! నేనేమి చేసితిని ?

1 పారు:- ఏమిచేసితివా ? మన జాతీయులను దాస్య విముక్తులను జేయుటకై ఛిరస్మియులపై తినుగుబాటు చేయలేదా ! తత్పరితముగ నిన్ను పట్టి వారి కప్పగించు వఱకు మన నందరిని చిత్రవధ జేయుటకు రాజకాసన మైనది.

సాంస:- అయ్యో ! మనలను వారు పెట్టిన హింసలను మఱచి నాపై నేరము మోపిరా ! అట్లయినను శిక్షంప వలయునుగాని అమాయకులగు వారి నందరిని హింసించుట ధర్మమా !

2 పారు:- “ధర్మము ధర్మ”మనెన సత్యవాదిని చెజసాలలో వేసి బాధించుట నీ వెఱుగవా ?

సాంస:- అ ... గురు దేవులగు సత్యవాదిని చెజలో వేసి బాధించిరా ! చీమకైన నపకారము చేసి యెరుగని అకాంతి దూతను హింసించి వారికి చేతు లెట్లాడినవి ! మంచివారికి లోకమున తావుండదు.

1 పారు:- మేము చెప్పినట్లు నీవు చేయకున్న మన ఇశ్రాయేలీయులందరికిఁ ఈ లోకమున తావుండదు.

సాంస:- సహాదరులారా ! మీరు చెప్పినది నాకర్థమగుటలేదు. ఇప్పుడు నన్నేమి చేయమందురు ? జాతి శ్రేయస్సు కొఱకు నా జీవములనైన వదలుటకు సిద్ధముగా నున్నాను. నారక్త పానముతో బాతికి విముక్తి కలిగిన నిక నాకు కావలసినదేమున్నది.

2 పారు:- సాంసనూ ! జాతి నుద్ధరించు నీవంటి వారే చేశభక్తులు. ఇది చేశ మాతకు జనించి పెరిగి పెద్దవారై విదేశ వికృతాచార మోహితులగు వారి

వలన దేశమున కుపయోగ మేమున్నది ?

1 పాఠ:- నిన్ను మేము ప్రభుత్వమున కప్పగించిన మమ్మువారు హింసించరు నీవు మామాట విందువని సర్దారులను తోడ్కొని వచ్చి వారి నల్లంబు చూడమున నుంచితిమి.

సాంస:- మిత్రులారా ! నేను మరణింపవలయునని యేనా మీ యుద్దేశ్యము ?

2 పాఠ:- నీవు మరణించిన మాకేమి వచ్చునయ్యా? కాని మా బాధ విరుగుట గుటకు నిన్ను సర్దారులకు పట్టియిచ్చుటయే మావని; అంతట మా బాధముతీరును, తరువాత నీయిష్టము.

సాంస:- అటులైన నన్ను బంధించి మీబాధ్యత నెరవేర్చుకొనుడు.

(పాఠులు బంధించి సర్దారుల చేతులకప్పగింతురు)

1 పాఠ:- సర్దారులారా ! మీరు కేరీనట్లు సాంసనును మీకప్పగించితిమి; మాబాధ్యత తీరిపోయినది. ఇక మేము పోయెదము.

(పాఠులు నిష్క్రమింతురు)

1 సర్దార:- ఓం! సర్దారాంధుడా!

సరవతి కాన్యవంబిక తృణంబుగనెంచి భయంబువీడి యెం దకరా! వడించి దొంగవలె దాగిన రోజులుపోయె; నేటికిన్ దొరకిత వెందుబోగలవు; దుష్మతి! సింహము తారనల్లిసన్ కరి యెదిరించి జైటబడ గల్గునే; ప్రాణము పాయకుండునె!

2 సర్దార:- ఓరీ! నీచా! నీకు పొగాలము దాపురించినది.

* మదమున కన్నుగానక యమానుష కార్యము లాచరించి సుల వదలనుకొల్ల గొట్టితివి; పంట పొలాల నెలీవ తోటలన్ ముదమున పాడుజేసితివి; మూఢుడ ! నీకిక దిక్కెవండురా పడ పడ రాజసన్నిధికి పాప ఫలంబు తెలంగి పొప్పునే !

సాంస:- (నచ్చి) ఆధికారమున్నదని అదరి పడకుడు. మీ ఫిలిస్తియులగు బంధించి నప్పుడు మీమగతనమేమైనది ? నన్ను బంధింప చేతగాక

ఇశ్రాయేలీయులను హింసించిన పిరికి పందలు. మీరు నన్నేమి చేయ గలరు? ద్రోహులారా! ఈబంధముల విదళించి యిప్పుడే మీపని బట్టెద.

(సాంసను బంధములు విదల్చిత్రెంచుకొనగా సర్దారులు పారి పోవుదురు)

(కిందనున్న గాడిద దవడ ఎముక నందుకొని)

సాంస:- ఓరీ ! సర్దారులారా ! పారిపోయెదరేల? నిలు నిలుడు.

* ఎచ్చటి కేగినన్ విడుతునే ! యధికార మదాండులారా ! మా పచ్చని జాతి జీవనము పాడొనరించుటె గాక ! నాపయిన కచ్చ వహించినారు; కులకాంతలు గొల్లననేడ్చి మీదు గో ర్వచ్చని రక్తమాని విహరించెద ! విశ్వశుభంబు గూర్చెదన్;

(వడిగా సాంసను తెరలోనికిపోయి ఆయాసము నభినయించుచు ప్రవేశించును)

సాంస:- యెహోవాదేవా ! అల్పుడనగు నేను నీయాత్మజలంబున వేయిమంది ఫిలిస్తియులను ఈ గాడిద యెముకతో సంహరించితిని, “సిప్రక్కను వేయిమంది పడినను నీకుడి ప్రక్కను పదివేల మంది కూలినను ఎఅపాయము నీ యొద్దకు రాదనిన” నీవు నా కండగానుండ నన్నెవరేమి చేయగలరు తండ్రీ!

శత్రువులతో పోరాడి అలసిపోతిని. అయ్యో ! ఆయాసమునకు తేడు దాహబాధ అరీకమగుచున్నది! ఈ పరిసరముల నీరెచ్చటను కన్పించుటలేదు. అబ్బా ! శరీరము నీరనించి కండ్లు తెరుగు చున్నవి;

* ఎక్కు సముద్రంబు నిరుప్రక్కలకు ద్రోసి బాట నేర్పరచి కాపాడినావు;
బగుల్లు దాస్యంబు నవనయింపగఁజేంచి
చిల్చి మోషేను పంపించినావు;
పది చట్టముల రాతి పలకల చేజేత
దీవించి జనుల కందించి నావు;
నిలనుండి జలముల చిందించి ప్రితిపై
దీనుల దాహంబు దీర్చినావు;
మాటతడబడె; కనుచూపు మందగించె

ప్రిదితి ధైర్యంబు నాలుక పిడుచ గట్టె;
ఉదక మిచ్చి నా ప్రాణవాయువుల నిల్చి
చీనుడను నన్ను బ్రోవవే ! దేవ దేవ !

సర్వేశ్వరా ! కణము క్రిందట సింహబలి మొసంగి,
వేయిమంది ఫిలస్తియుల నవలీలగా జయింప జేసిన నీవు నన్ను దాహ
బాధతో మరణింప జేయుదువా ! పరమేశ్వరా ! నీ చిత్తమెట్లున్న నక్షే
కానిమ్ము; (తెరలో పెద్ద ధ్వని) ఆ ... ఎమికాధ్వని, ఎక్కడిదీ నీటి
ధార ! ఆహ ! పరమేశ్వరా ! నీ వెంత దయాసముద్రుండవు, నాదా
హము దీర్చ భూమిని బ్రద్దలించి నీరు పైకి బెచ్చితివా (లోనికేగి మరల
వచ్చి) ఎంతతీయని పానీయము, అయాసము పోవుటయే గాక నీరు
త్రాగుట వలన అద్భుతమగు శక్తి వచ్చినది లోకరక్షకా నీకు స్తోత్ర
ములు (అలోచించి) నేనిప్పుడేమి చేయవలెను ? చెబ్బి తిన్న ఫిలిస్తి
యులు ఈ ప్రాంతమును ముట్టడింపక మానరు. నేనిటనున్న ప్రమా
దము కలుగవచ్చును. కనుక సమీపమదంలి గాజా పట్టణ వేశ్యవాటి
కలో నిరాశ్రితల దాచుకొని వేకువనె లేచి మతియొక చోటి కేగెద !

(ఒకవైపున సాంసను లోనికేగును మరియొకవైపున సర్దారులు ప్రవేశించును)

1సర్దా:- సాంసను ఈ గాజా పట్టణములోనే ప్రవేశించెను. రాత్రివేళ నతని
పట్టుకొనుట మిక్కిలి కష్టము. కనుక పట్టణ సింహద్వారముకడ
మన సైనికులతో పొంచియుండి అరునోదయమున నతని చెదకి
పట్టు కొందము.

2సర్దా:- నిజమే ! ఇంత చికటిలో పట్టణములో ప్రవేశించి యతని నెట్లు కను
గొనగలము. పట్టణమున ప్రవేశించిన వాడు తిరిగి తప్పించుకొని
పోకుండునట్లు పట్టణపు గవని యొద్ద మఱికొందఱుని కాపలా
బెట్టుదము.

1సర్దా:- మనమనుకొన్న విధముగా చేయుటకు మన సైనికులను హెచ్చరిం
చు రమ్ము.

(సర్దారు లొకవైపున లోనికేగ సాంసను మతియొక వైపున ప్రవేశించును)

ఇప్పటి కర్తరాత్రి గడచినది. నన్ను బంధించుటకు సర్దారులు సైనికులతో వచ్చినట్లు వారి సంభాషణల వలన తెలియుచున్నది. ఇదియే పట్టణ సింహద్వారము (చెవియొగ్గివిని) ఫిలస్తియులిందే యున్నారు. నేను తప్పించు కొనుటెట్లు? తెల్లవారినచో పరుగున్ను బంధింతురు. (ఆలోచించి) ఏమైన కానిమ్ము. ఈ ద్వార భంధముల నూడబెరికికొని ఎదురైన ఫిలస్తియుల మదమడంచుచు పరుగెత్తెదను గాక !

ఈ ఒకప్రక్కగా లోనికేసును సర్దారులు మఱియొకప్రక్క ప్రవేశింతురు)

అడుగో ! సాంసను; తలుపు దర్వాజా నూడ బెరికి భుజమున బెట్టి కొని పరుగెత్తు చున్నాడు;

— తగ్గవయ్యా ! ఈ చీకటిలో వానివెంట నంటిన నెందఱైనైన చంపగలదు

— నిజమే ! అతని బలము మన మెఱుగనిదికాదు. వాని కెయిరైతిమా మనల నూరక పోనీయడు.

— సాంసనున కింత బలమెందున్నదో! అబలమెట్లు వచ్చినదో తెలిసికొనుట మంచిది.

— తెలిసికొనవలసినదే కాని ముందు వాడెటుబోవునో గమనింపవలయును గదా , పాదము పడ !

(నిష్క్రమింతురు)

చతుర్థాంకము - రెండవరంగము

(తెరముందు సాంసను ఏకాంతముగా నుండును)

సాంస:- అయ్యో! నేనెంత దురదృష్టవంతుడను! ఇరువ దేండ్లు ఇశ్రాయేలీయులకు న్యాయాధిపతిగా నుండి తుదకు ఫిలిస్టీయులకు భయపడి అజ్ఞాత వాసినై మెలగ వలసి వచ్చినది. ఈ స్థితిలో మొన్న దాగోను దేవతాలయమున డెలీల అను వేశ్యయొక్క నాట్యమును చూచితిని. ఆయాస్కాంత మినుమునువలె ఆమె సాందర్యము నన్నాకర్షించినది. కన్ను మూసినను తెఱచినను 'డెలీలా' రూపమే కన్పించు చున్నది. ఆమెకు వశమైన నా మనస్సును త్రిప్పుకొనలేక పోవుచున్నాను—డెలీలా.

చక్కని మోము దామర; ప్రసన్న విలోచన పంక్తి; చేతికిన్ జిక్కిని కొను; నమృతము చిందెడి మోవియు; కంబు కంఠమున్ క్రిక్కిరి చప్పులున్; సాగసు కీర్ణతలున్; కనులార గాంచినన్ మక్కువ గల్గి నిస్సదియ మానునె! యెంత విరాగి యేనియున్;

చితి శరీరమును మాత్రమే దహింప మన్నథ చింత శరీరమును హృదయమును గూడ దహింప జేయు ననుట వాస్తవమే! — ఇనుప కచ్చడములు ధరించిన యోగీశ్వరులు సైతము కాంతల కడగంటి చూపులకు కరగి పొదురు గదా! ఎంతనిగ్రహించినను నామనసు డెలీలా వైపు పరుగెత్తు చున్నది; ఆమెవలన నాకు అమర సుఖము లభించునని ఆశ కలుగు చున్నది. అదిగో ఆకనుపించునదే డెలీలా మందీరము. లోనినే గెద గాక.

(లోనికేగును. వెంటనే తెరయెత్తబడగా

డెలీలా పాట పాడుకొను చుండును)

డెలీలా మందిరము

సాంస:- (ప్రవేశించి) విలాసవతి ! నేను పరదేశిని; నేడిచ్చట విశ్రమించి వీలగునా ?

డెలీలా:- ఎవరు మీరు ? (అలోచించి) మీ పేరు...సాంసను గదా !

సాంస:- నా పేరు నీకెట్లు తెలిసినది ?

డెలీ:- ఇశ్రాయేలీయుల నాయకుడ వగు నీ పేరెవరికి తెలియ కుండును ?

సాంస:- పేరు తెలిసినంత మాత్రమున ఈ పెరుగల వాడితడని గుర్తించుట కష్టముగదా !

డెలీ:- ఒకసారి చూచిన వారిని గుర్తించుట సులభము కాదా !

సాంస:- నన్ను నీవెప్పుడు చూచితివి ?

డెలీ:- దాగేను దేవతాలయమున నేను నాట్యము చేయునపుడు

తదేక దృష్టితో నీవు నావంక చూడలేదా ? నాట్యనంత రము నిన్ను కలిసికొన ప్రయత్నించితిని, కాని నీవు కన బడక పోతివి. నాటినుండి నాస్థితి యేమని చెప్పుదును ?

* కనులకు నిద్రరాదు; మణి గానముపై ననురక్తిలేదు; భో జనము రుచింప; దెప్పుడు విచారము తప్పదు; నీ స్వరూపమే క్షణమున గంజినో; మనసు చుచలమయ్యెను; మన్మథాగ్నిలో తనువు దహింపనీక; మమతన్ దరిజేరి సుఖంబు గూర్చుమా !

సాంస:- మోహనాంగీ ! నిన్ను జూచినది మొదలు నీవలె నేనును విరహవేదన ననుభవించుచు నీ యిల్లు విచారించియే వచ్చితిని. అప్పుడు సాంచర్యవతిగను నిన్ను చూచి నాహృదయ మూరట జెందినది. :

* కంటిని నీదురూపు: పాడగంటిని నీనటనా విలాసముల్ వింటిని నీ మృదూక్తులను; విశ్వవిధాత యెహోవదేవు డే మంటిని దీని నిన్నిటుల మానినిగా సృజించినాడె ! నా కంటికి పర్వమై మెఱుపుగా కలపించితి; వో విలాసినీ !

డెలీ:— మనోహరా ! మానవ జన్మ మెత్తినందులకు - బోగముల ననుభవించుట కన్న మఱి యేమున్నది ?

* పుట్టిన జీవితోసరము పొంచి కనుగొనుచుండె మృత్యు- వే
పట్టున నే నిమేషమున ప్రాణము పోవునొ ! చెప్పలేము; కా
బట్టి యనంత భోగరస వారిధిలో నిలువీత గొట్టుచున్
గట్టుకు చేరుకొందము సఖా ! సుఖ సంపద లుప్పతిల్లగన్ ;

సాంస:— సఖీ ! నీచమత్కార వాచా నైపుణ్యమునకును ఐహిక నీతి శాస్త్రోప
దేశమునకును మిక్కిలి సంతసించితిని.

కెలీ:— అటులైన ఎప్పుడును నన్నువిడిచి పెట్టి పోననియు, నీహృదయమున
నాకు మఱుగైన దుండదనియు చెప్పగలవా ?

సాంస:— నాహృదయమే నీయదీకదా ! అట్టియెడనే నెక్కడకు పోగలను ?

* ధన సముపార్జనంబె యొకధర్మముగా గల వేశ్యజాతిలో
జననము నొందియున్ హృదయ సారసమిచ్చి సమాధరించి ;ని
ర్జనుని ననున్ వరించి కడు ధన్యుని జేసిన మాన్యురాల ! నా
తనువు మనమ్ము నీదె ! ప్రమదమ్ముల దేలగరమ్ము సుందరీ !

(నిష్క్రమింతురు)

డె లీ లా గృహ ము

(డెలీలా అలంకరించుకొనుచుండ సర్దారులు ప్రవేశింతురు)

డెలీ:— సర్దారుబాబులారా ! రండి రండి ! అలవాటు లేనిమీరు మా యింటి
కరుచెంచుట అశ్చర్యముగా నున్నది; ఈ యాసనములపై కూర్చుం
డుడు.

సర్దార:— కూర్చుండుటకు రాలేదు; నీవలన నొక కార్యము సాదింప వచ్చి
తిమి.

డెలీ:— నావలన నే కార్యమగును. అబలను, అడుదానను నన్నవహేళన
చేయుచుంటిరా !

2సర్దా:- దేవుడేర్పరచిన స్త్రీపురుష లింగ భేదములు తలక్రిందులగు చున్న
ఈ నాగరికతా ప్రపంచమున స్త్రీలు చేయలేని పనులేమున్నవి ;
నీవు మాకు సాయపడుదువనియే వచ్చితిమి.

డెలీ:- అంతమాట అనకండి. నావలన కాదగిన కార్యమేదో తెలియజేయుదు.
సర్దారులగు మీ మాట జవదాటగలనా ?

1సర్దా:- ఫిలిస్టీయ ప్రభుత్వముపై తిరుగుబాటు చేసిన సాంసను నీకు విటుడై
నీయింట నున్నాడని తెలిసి కొంటిమి.

డెలీ:- నిజమే ! కొంతకాలమునాండి సాంసను నన్ను మోహించి నావలన
గాచి యున్నాడు. కాని ఇప్పుడించితో లేడు.

2సర్దా:- ఇంటిలో నున్న మేమేల వత్తుము.

డెలీ:- అతనిని బంధింప వచ్చితిరని తలంచితిని.

1సర్దా:- బంధించుట కెన్నియో పర్యాయములు ప్రయత్నించితిమి; కాని
మా ప్రయత్నములన్నియు వ్యర్థమగు చున్నవి. అతడు మహాబల
వంతుడు.

2సర్దా:- సాంసనునకు అంతటి బలమెట్లు కలిగెనో ! ఆబలమెట్లు తెలిగనో !
నీవతనిని లాలించి తెలిసికొని మాకెక్కిరింప వలెను.

1సర్దా:- అట్లు చేసితివేని వేయి వరహాలు నీకు బహుమాన మిత్తుము.

డెలీ:- సర్దారు మహాశయులారా ! నన్ను నమ్మివచ్చిన వానినక్షేట ముంచు!
న్యాయమా ?

* మీపయి పంతగించుటది మేలని నేను వచింప లేను; నా
రూప విలాసముల గని నిరూఢిగ నన్ను వరించి నమ్మి: నా
ప్రాపున నున్న వీరునకు ప్రాణ వినాశన మాచరించినన్
పాపముగాదె ! మావలపు బంధము ద్రెంచుట మీకు న్యాయమా !

2సర్దా:- డెలీలా ! న్యాయా న్యాయములతో మాకు పని లేదు ; మేము చెప్పి

సాంస:- సఖీ! నామనశ్శరీర జీవములనెన్నడో నీయధినమొనర్చితినిగదా ! నీ కిప్పుడీ యనుమానమేల పొడమినది.

డెలీ:- మనసువిప్పి నీపూర్వచరిత్ర నాతో నెప్పుడైన చెప్పితివా!

సాంస:- మనోహరీ ! నేనిశ్రావ్యేలీయుడనని ఫిలిస్తియులు నన్ను బంధింప ప్రయత్నించుటవలన వారినెందఱినో హతమార్చి ప్రచ్ఛన్నుడనై నీపంచజొచ్చితిని నీతో చెప్పలేవా! ఇప్పుడెందుకీ నిందమోపుట.

డెలీ:- ఫిలిస్తియులను సంహరించిన విషయము నీవు చెప్పకముందే నేను వినియుంటిని. కాని -

* దేవరు బుడసాణులగు వీరులు పైబడిచంపజూచినన్
దేవల సీమోకంఠవయి గెల్చుకొనించు మహాబలంబు నీ
దేవిదిగత్రనో! మాజలనెట్లు తొలంగు! విచిత్రమైనా
భావములోని శంకనెడబాపునభా! అనురాగముండినన్.

సాంస:- నుందరీ ! స్త్రీలు కోరదగినవి విడిచి నా బలాబల విజ్ఞాన వంధ నీకేల పొడమినది.

* విలసిత పుష్పముల్ మదికి విందొనరించు పదార్థ జాలముల్
వలువలు సొమ్ములున్ వివిధ వస్తు చయంబులు భూషణంబులున్
లలనలు గోరు చుండు మగలన్; మఱి నీ వలెనే బలంబెటుల్
కలిగెనె ? తొలునో ? తెలియగా గమకింతురె చారులోచనా !

డెలీ:- నాపై ప్రేమయున్న చెప్పరాదా ! లేకున్న మానివేయరాదా ! ఎందుకీ యెత్తి పొడుపు మాటలు.

సాంస:- సఖీ! నీపై ప్రేమలేకెమి? చెప్పచున్నాను వినుము. ఏడు నిరవంజి చువలతో నన్నుబంధించిన నాబలముతొలగి సామాన్యుడనయ్యెదను.

డెలీ:- నీవు చెప్పినదంతవఱకు నిజమో ! నిరవంజిచువ్వలను తెప్పించి పరీక్షించినగాని నా సంవేదము తొలగిపోదు.

సాంస:- అట్లే కానిమ్ము

డెలీ:— మనోహరా ! నా మనోవేదన తొలగించితివి. రమ్ము పూదోట కేగుదము.

(నిష్క్రమింతురు)

(సాంసను డెలీలా ఆసీనులై యుందురు)

డెలీ:— మనోహరా ! ఎందుకీ యసత్వవాగ్దారములు - నాతో నిజము చెప్పట కిష్టము లేదని ఒక్క మాటతో తిరిపొప్పును గదా !

సాంస:— డెలీలా ! నీతో నిజము చెప్ప కుందునా !

* కొత్తవై యే పనికి బెట్టుకొనని యట్టి
కలయ బెనచిన త్రాళ్ళతో గట్టిన యెడ
స్థిర యశంబును గన్ననా సింహబలము
తొలిగి పొవును చినగవే ! తోయ జాక్షి !

డెలీ:— ఇంతకు ముందు నీవు చెప్పినట్లు ఏడు నిరవంజి చువ్వలతో నిన్ను బంధించి ఫిర్కాయలు వచ్చుచున్నారని బెదరించినంతనే నిర వంజి చువ్వలను గడ్డి పాచల వలె త్రొవచిన నీవు పేనిన త్రాళ్ళతో బంధించ బడుదువా ! ఎందుకీ వట్టి మాటలు -

* వలపు గలచేసే సత్కంబు పలికి నన్ను
కలిసి మెలగితి ! తెకున్న తొలిగి చనుటా !
తెల్చుకొనుము నీ కపటంబు తెలిసి పొయె;
మనసు నీయని, మమత సమ్మతము గనునె ?

సాంస:— డెలీలా ! విన్నెంత ప్రేమించినను నన్ను సమ్మత పొతివి గదా !

డెలీ:— నిజము చెప్పిన సమ్మత మేల కలుగదు.

సాంస:— డెలీ! పరిహాసముకాదు వినుము నాతల వెంట్రుకలు ఏడు ఇడలుగా నల్లి మేకులకు కట్టి వైచిన నేను దుర్బలుడ నగుదును.

డెలీ:— ఇది మాత్రము నిజమని యెట్లను కొందును.

సాంస:— నాకు నిశ్చయమున్నది. ఇంక నన్నాయాస పెట్టక నీ యంకతల మును విడుదలము.

(సాంసను డెలీలా తొడపై వరుండును -
డెలీలా పాట పాడుచు జడలల్లి మేకులకు కట్టును)

డెలీలా :—

—: కీర్తన :—

కలత లన్నియు వీడి నేడే - కనుమూసి నిదురించరా ... || కల ||

I - ప్రాణాలతో బట్టి బంధింపకున్న
సర్దారులే నన్ను చంపంబలంచి
వీడారి లేక నిన్నప్పగింప
ఈ నాడు ఒప్పుందమేర్పరచు కొంటి
అనురాగ బంధంబై తెగత్రెంచుకొంటి|| కల||

II పాప పుణ్యాలు పరికింప లేను
ప్రాణాలపై ఆశ విడనాడలేను
బ్రతికితే చాలు బలు సాకు తింటూ
ఏకాకిగా నైన జీవింప గలను|| కల||

డెలీ:- చెలికాడా ! లెమ్ము ! లెమ్ము ! ఫిలిస్తియులు వచ్చి పైబడుచున్నారు.

సాంస:- (మేకులు ఊడబెరికికొని లేచి) ఫిలిస్తియులెక్కడ? ఎవ్వరును లేరే!
డెలీలా ! కమ్మని నిద్రపాడు జేసితివి.

డెలీ:- ఫిలిస్తియులు వచ్చిరని చెప్పట నిన్ను పరీక్షించుటకే ! నన్నెన్ని
మారులు పంచిందితివి.

సాంస:- (చేయిపట్టుకొని) డెలీలా! కోపము వచ్చినదా?

డెలీ:- (చేయి విడల్చి) ఛీ ఇక నన్నంటకుము

నమ్మిచెడితిని నీకుటిలమ్ము దెలీసే
పరిహసించితి నీవు దబ్బరల నాడి
మనసు విరిగిన నతికింపమా ర్గమేది?
సామ్ముసను వీడి; యింక నీ పొత్తువలదు;

(డెలీలా లోనికేగును తెరవడును)

ప ం చ మా ం క ము

మొదటి రంగము

(సాంసను ఏకాంతముగా నుండును)

సాంస:- ఆహ! నా బలము తెలగు విధానము చెప్పుమని డెలీలా నన్నెంత వత్తిడి చేయుచున్నది; నా ప్రాణములకేదో ముప్పు దెచ్చి పెట్టుటకే నన్నింత గట్టిగా నొక్కుచున్నది; లోకమున స్త్రీ జాతిని నమ్మరాదు గదా! ఆట్లని పురుషుడు ప్రత్యేకముగా బ్రతుక నేరడు; బురదలో సరసిజము పుట్టినట్లు స్త్రీ జాతిలో మాత్రము శీలవతులులేరా: అట్టి శీలము వార కాంతయుగు డెలీలా కెట్లు వచ్చును. చేశ్వర విధానము నాకిప్పు డక్కమైనది.

వావివరుసలెల్ల వర్జించి పురుషుని
గనినంత కనుగీటి కదియబిల్చి
అనురాగమనుచు నొయ్యారంబు నొలికించి
కొండంత వానిని క్రుంగదీసి
అను దినంబును సమస్తైశ్వర్యముల తోడ
రక్త మాంసాదులు లాగివైచి
ఇంకేమి పని? లేచి యిలువీడి పొమ్మని
చీవాట్లతో బొచ్చె చేతికిచ్చి
కుక్క నదలించి బయటకు గొట్టినట్లు
తరిమి; మఱియొక విటునకు స్థాన మొసగి
వానికి మొదటివాని త్రోవలను జూపి
వల్లకాటికి చేర్చడే; వారకాంత!

తెలిసి తెలిసి నే నీ డెలీలా సంపర్కము నేల కోరితిని; యిప్పుడీ మెను వీడిపోవమనస్సొప్పుకున్నది. నా బలము పోవు విధాన మెఱింగించిన నా ప్రాణముల కపాయము కలుగును. యుక్తితో తప్పించుకొన జూచితిని గాని ప్రయోజనములేకపోయెను.

నా బల రహస్యంబెఱుంగింపనిచో డెలీలా నన్ను విడిచి పెట్టును. డెలీలాను విడిచి నేనొక్క నిమిషమైనను జీవింపలేను. నా బలము

పోయిన పోవుగాక! మరణ మాసన్నమైననగుగాక! దెలీలా కాళ్ళెడమడుగు నా కర్తవ్యము.

దెలీ:- (ప్రవేశించి) ఛీ! ఎన్నిసార్లు చెప్పినను కుక్కపిల్ల నాదుల్ల నీటిని పోవు; నీకు సిగ్గులేదా!

సాంస:- కుక్క విశ్వాసము గల జంతువు; దానికున్న గుణము చూడాలి కున్న ప్రపంచమే బాగుపడును గదా!

దెలీ:- నీ బాగు నీవు చూచు కొనుము! నాదారి నేను చూచు కొనుము.

సాంస:- ప్రియురాలా! అట్లనకుము—మనయిరువురి దారి మొక్కటేయగును.

గడచినవి మఱచి నన్నును ప్రహరించుము: నిజము చెప్పి నిజముచి
తిని

దెలీ:- ఇంతకు ముందు అబద్ధముచెప్ప నిశ్చయించితివి కాదేమి..

* మనసు నందొక్క విధమున, మనులలోన
మతియొక విధంబున చరించు పురుషులందు
మేటివని తేల్చుకొంటి; నీ నాటికైన
తొలగి పోనిమ్ము నన్ను నీ వలపు చాలు;

సాంస:- దెలీలా!

* చేరగ దీసినావు; నవ జీవన వృక్షము పల్లవించగా
నీరము బోసినావు; తరువీ! యిప్పుడిట్లు దయా విహీనమై
నేరము మోచిన నీ తరుమ న్యాయమే! ప్రాణము లిచ్చివేసిన
కొరిక దీర్చుకుందున! నిగూఢము లైనను వెల్లడించు.

దెలీ:- ఎందుకీ బులిపింపు మాటలు నిజము. చెప్పవలసినది చెప్పుము

సాంస:- సఖీ! నీవే సర్వస్వమని నమ్మితివి: నీటముంచినను పాటముంచినను
నీదే భారము, సత్యము చెప్పుచున్నాను వినుము.

నా తల్లి సంతాన ముపెక్కింది మొదలగా నాకు: ప్రార్థించు
నా దయామయుని పంపున నొక దేవదూత సుప్రసిద్ధుడై మా ముమ్మత్తో

నిట్లనియె:

- * “ప్రజ్ఞావతి! నీదు గర్భాన పట్టబోవ
కొడుకు నిరమును ఘరికతో గొరిగిన యెడ
బలము నశియించు; నా పని నలుపరాదు
చేవచేవుని మహిత సంజేకమిదియె!”

అని చెప్పినదట—అందుచే నా తలవెంట్రుకలు తీయించక పెంచినాను వీనిని
కత్తిరించినచో నేను బలహీనుడనగుదును.

డెలీ:— ఆ ... అటులనా! నేటికి నిజము చెప్పితివి; భోజనమునకు వేళ
ఁదైనది లెమ్ము,

(నిష్క్రమితురు)

(పాదీతో మంగలి ప్రవేశము)

మంగలి:— నేనంటే మామంచొట్టని ఊరంతా అను కొంటది గాని మా యాడది
మాత్రం లెక్కలో యేనుకోదే! అసలు నాకు పెండ్లెద్దంటే మా అయ్య
చ్చరుకున్నాడా! నా చెవులు మెలేసి ఏరిగ పిల్లంటి మామేనత్త కూతుర్ని
చెప్పి గుడి కొయ్యలాగా నామెడకు కట్టెడు.

ఆడించ్చో చాలు బెట్టింది మొదట నాగరమని నశని బులాకని
బురిటిలని ఇంకా యేం చేస్తో కావాలని ఒకటే పోరు. తలగొరిగితెనిన
కబ్బలు చేతికి వచ్చి ఒక్క పైసాగూడ సూపించదు. దాన్నొదిలి పెడగా
మంటే మాయయ్య నా కాళ్ళిగగ గొట్టాడు. ఏంచెయ్యను? దాని తనాదియ్య
బంగారమంటే మా లావు ఆశ మాయాడదానికి ఇదిగో యీదెబ్బతో గాని దాని
ఆశదీరదు.

సత్తారయ్యలు చెప్పినట్లు—డెలీలా యింట్లోవున్న సాంసనయ్య
కుమారు మీదుకొడు తలగొరిగితే కావాలినంత సొమ్ము చేతి కొస్తుంది.
అయితే జాగ్రగా గొక్కపాతే సాంసనయ్య చేతిలో మసై పోవాల్సిందే! గొక్క
కుండా వుంటే సత్తారయ్యలు పంపేటట్లుండావు. ఏంచెయ్యను? నాపెండ్లానికి
కట్టిన తాళిదొట్టినాడు గట్టిదై ఆ పైనున్నవాడు నల్లంగా సూత్రే యే తంబా
లేకుండా నిద్రమీదుక సాంసనయ్యకు తలగొరిగి రాగలను, అనేగా డెలీలమ్మ
యిల్లు - పోతాడు పోయి పూర్తాను.

(నిష్క్రమించును)

పంచమాంకము - రెండవరంగము

(డెలీలా తొడపై సాంసను పరుండి యుండును ఆప్రక్కనే మంగలినిపై

యుండును; తెరయెత్తగా మంగలి లోనికేగును)

డెలీ:- సాంసనూ! సాంసనూ! ఫిలిస్తీయులు వచ్చుచున్నారు, లెమ్ము లెమ్ము!
(అని డెలీలా లోనికేగును.)

సాంస:- (నిద్రలేచి తల దడివికని) ఓసీ! పాతకీ ఎంత పని చేసితివే! నా బలమునకు కాణమగు శిరోజముల గొతిగించి నన్ను విరూపిని చేసితివా! నన్ను కొగిలించిన నీ చేతులతోడనే నాశ్రతువులకు అప్పగింప యాను కొంటివా!

పాతకీ! దిన దిన ప్రవర్ధమానమగుచున్న మన అనురాగలతాంతమును క్షణములో నెట్లు కాలరాచితివే! నీలో దానవత్వమే గాని మానవత్వము లేదు. వంచనయే గాని మంచితనము లేదు. నీ హృదయము లోలైన గొయ్యి! నీజీవిత మొక సుడి గుండము.

నీ మాటలను అమృతపు తేటలను కొంటినే గాని కత్తిపాటులని గమనింపనైతిని; నీ చేతులు గొంతు కేతలని నేటికి తెలిసి కొంటిని. నమ్మి నీ యిల్లు చొచ్చిన నన్ను కాళ్లు చేతులు గట్టి నడి సముద్రమున బడవేసితివి. వేశ్యలపాత్తునలదని యెందఱు చెప్పినను వినక చెడిపోతిని; దుర్మార్గురాలా! నన్నిట్లు చేయ నీకు మనస్సెట్లాప్పినది. అదిగో! సర్దారులు వచ్చుచున్నట్లు చప్పుడగుచునది. నేనిందుండి తప్పించుకొనిపాయెద (లేవబోయి శక్తిలేక క్రింద బడను) అయ్యో! నిలుచుటకు గూడ శక్తిలేని వాడ నైతిని; ఎట్లు తప్పించుకొని పోదును?

1సర్దా:- ఎటుబోవుటకును వీలులేదు. శక్తి గోల్పోయి నీవు మాచే జిక్కితివి.

* నేక సాంకంత్ర మనుచు విద్వేషమూని
పాలకులపైని హెర విప్లవము రేపి.
దొంగవలె దాగి నేటికి దొరికినావు;
ఏరికైనను కాలంబు మారి పోయె:

2సర్దా:- * ఓరి! సాంసను న్వేచ్చా విహరి వగుచు

పట్టుబడి తప్పుకొని తొల్లి పారి పోతి
విప్పుడే మందు వింక దిక్కేచినీకు
బలము కన్న గొప్పది బుద్ధి బలము కాదె!

సాంస:- అయ్యో! రాహు గ్రస్తమైన చంద్రునివలె నాస్తితి యెంత దుష్ఫరమైనది.

* ఘోర శత్రు సంఘంబులు పా పోవ
దివ్యబలంబున నే ప్రవర్తించి; నేడు
వార కాంత మాటలు నమ్మి పట్టుబడితి;
చైవ కృతమొ! సైతాను కోవనమొ! యెఱుగ;

సర్దారులారా! ఈ తెలవంటి పాటు మాటలతో నన్నేల నొప్పింతురు. దగిన
క్షమించి మీ కని తీర్చుకొనుడు.

1సర్దా:- (రెండవ సర్దారును చూచి) సాంసను ప్రాణములు తీయుటకు ప్రభు
పుల కే గాని మన కధికారము లేదు గదా!

2సర్దా:- ప్రాణముల తీయుట కధికారము లేదుగాని కాళ్ళు చేతులు నరికించు
టకును కండ్లూడ బెరికించుటకును మనకధికారమున్నది. కనుక
యితని కండ్లు తీయించి గాజా జైలులో పడవేసి ప్రభుపులకు
నివేదించెదము.

1సర్దా:- దాగోను దేవతా మహోత్సవములు సమీపించినవి. ఆయుత్సవము
నాడు దేవతకు సాంసనును బలి యిచ్చునట్లు మహారాజు గారితో
విన్నవించు కొందము.

2సర్దా:- ఓరి సాంసను! రా! నీ కండ్లు తీయించి గాజా జైలులో వేసి విశ్రాంతి
లేకుండ నీచేత పెద్దతిరగలి త్రిప్పించక పోతే మేము సర్దారులమా?

(బుధించి సాంసనును గొనిపోదురు. తెరబడును)

(గాజా జైలు: గ్రుడ్డివాడైన సాంసను ఒక పెద్దతిరుగలి
విసరు చుండ భటులు కొరడాలతో కొట్టుచుందురు)

సాంస:—

* కన్నులు దీసినారు; వడిగా చెఱసాలను ద్రోసినారు; నా
కన్నము పెట్టరారు; క్షణమైన ఘరట్టము ద్రిప్పుకున్నచో
తన్నుట మానుకొరు; సరవారుల హింసభరించుటెట్లు? నా
కున్న బలంబు సన్నగిలె! నో పరమేశ్వర! నన్నుబ్రోవరా!

ఓ చేవచేవా! ఫిలిస్తీయ పికాచ పాలనమునుండి నా
చుర్రజాతీయులను రక్షించు పయత్నమును విడిచి ఎలుకల బోనువంటి వేశ్యా
గృహమున కాలుబెట్టితిని, తత్ఫలితముగ పంచేంద్రియములలో ప్రధానమగు
కన్నులనే కోల్పోతిని;

ప్రభువా ! ఈదుష్టనకు తగిన దండనమే విధించితివి.
కన్నులుండి మాత్రము నేనేమి చేయగలిగితిని. ఇశ్రాయేలీయుల బానిసత్వము
ను తొలగింపగలిగితివా! స్వాతంత్ర్యావతరణమును చూడ గలిగితివా? తండ్రీ!
కన్నులుండియు చీకటిలోనే జీవించితిని; ప్రకృతిలోని ప్రత్యక్షువునందు ప్రతి
బింబించు నీ పవిత్రతరూపమైనను పరిశీలించనైతిని. నా పశుబలమునే నమ్ము
కొంటిని సర్వారులు నా చర్యచక్రపుల బెరికించి గ్రుడ్డివానిగా జేసినను నా
ఆత్మకు కనువిప్పికలిగినది. ఎండమావులవంటి కోరికలపై నేవగింపు జనిం
చినది. కోటిసూర్యప్రకాశమానమైన నీ దివ్యతేజస్సును ఆత్మ దృష్టితో వీక్షించు
భాగ్యము లభించినది.

నను బోలు వీరయువకులారా ! నామాటవాలకించండి జల
గలవంటి వేశ్యల సంవర్కమును కలలోనైనను తలంచకండి; చూచుచుండగనే
వారకాంతలు పురుషుల ధనమానప్రాణములు హరింతురు.

పరమేశ్వరా! నేనిబాధభరింపలేను. అరిషడ్వర్గమున కాలవాలమైన ఈపాదు
శరీరమును పాముకుబుసమును వలె నానుండి వత్కొనించి లోక నాటకమున
నాపాత్రముగింపు చేయరాదా!

తండ్రీ యీ కిరాతకులు కొండంతతిరుగలి విసరుమని కొర

దాలతో గొట్టి నారక్త మాంసములు పిండు చున్నారు. ఇక నే నేర్చుకొనలేను, నా తప్పులు మన్నించి నన్ను నీ సన్నిధికి చేర్చుకొనుము.

మీరా:- (కొట్టుచు) హరే! తిర్గల్కి హిస్రాబే.

భటుడు:- హియెద్వకి ముండా కావాలొచ్చింది; ముండ!

మీరా:- ఆ ముండ వీడ్కి బొచ్చుగొరించి పట్టి హిచ్చింది.

భటుడు:- హరే ! భాయ్ ! రేపు వీడ్కి మహారాజా వార్ హజరు సెయ్య మన్నార్ కైకురే!

మీరా:- హరే! నీకు సాబ్బిమాలుంనై! రేపు దాగోను హమ్మవార్కి తిర్నాల్ సేస్తా హుండారు గదూ!

భటుడు:- తిర్నాల్ సేస్తే! వీడు దేవత్ హమ్మవార్కి మొక్కోని హుండాడా

మీరా:- మొక్కుగిక్కునైరే! వీడ్కి దేవత్కి బలిహిస్తార్

భటుడు:- కైకురే!

మీరా:- హమ్మవార్ వీడ్కి పట్టి యిచ్చినందుకు

భటుడు:- పట్టి హిచ్చింది డెలిలా హయితే దాగోన్ హమ్మాకు బలి సెయ్యడం కైకురే! డెలిలాకే బలియిస్తే అచ్చాగా హుండదూ!

మీరా:- వీడ్కి దాగోన్ హమ్మవార్కి బలిసేయమని మహారాజే హుకుంజారి సేసినాడ్.

భటుడు:- వీడ్కి బలిసెయ్యక చోడ్ దాల్లో మనల్ని నల్లుల్కి సంపినట్టు సంపుతాడ్ భాయ్! మొన్న గాడ్డి దవడతో యెయ్యమందిన్ కొట్టి సంపినాడ్.

మీరా:- అరే! సాంసనా మాకి మాటకేకుండా తిర్గలి హిస్రాబే రేపటితో నీ పీడ మాకి తొలి పొతాడి.

సాంస:- హా! సర్వేశ్వరా! నా కెట్ట దుర్గతి దాపురిందినది.

* గాండ్రించి పైదూకు కరివైరి నెదిరించి

సంహరించిన నాటి సంహబలము
 గాజా పురాన దర్వాజ కమ్ముల బీకి
 సర్దార్ల తరిమిన సాహసంబు
 గాడిద దవడ నొక్కటి గొని శత్రుల
 ప్రాణాల బలిగొన్న పౌరుషంబు
 ముసగొట్టి పైబడు విసపుపాముల నేల
 కాలరాచిన పరాక్రమ విభూతి

నిన్ను విడనాడి గర్వించి నీతిమాలి
 కుటిల వేశ్యాగృహస పొగొట్టుకొన్న
 కానని కబోదీ నైన నన్నావ రావే!
 దివ్య మహిమా ప్రభావ శ్రీదేవదేవ!

భటుడు:- అరే! సాంసన్! నీ సంగీతంహపి తిగ్గల్కి జల్మీహినూబే

కొరడాలతో కొట్టుదురు

(తెరవ్రాలును)

పంచమాంకము

(మూడవరంగము)

(రాజు, మంత్రి, సింహాసనాసీనులైయుందురు)

రాజు:- సచివపరేణ్యా! ఈ దాగోను దేవతాలయము నేనాడు కట్టించిరో గాని మోకుతిరగని రాతి స్తంభములతోడను చిత్ర విచిత్ర శిల్పకళా నైపుణ్యము తోడను చూడ జూడ కనులు మిఱుమిట్లు గొల్పు చున్నవి.

* సాగనుల రాశిబోసిన విశుద్ధ కరంబగు విగ్రహాలతో
ధగధగ లాడు పచ్చలను దావినబంగరు గొప్పరాలతో
గగనమునంటి సదృశము గాంచిన కొవెల; శిల్పకారులే
యగమున గట్టిరో! మరణమొందియు వారు సజీవులే గదా!

మంత్రి:- ప్రభూ! ఇంత గొప్పదేవాలయము మనదేశమున వేటొందుకాను పించదు.

* జీవకళ లుట్టి పడ భక్తి భావ మలర
ధనము వెచ్చించి బహుకాలమును వ్యయించి
శిల్ప సౌందర్యమిచ్చోట సిద్ధి నొంద
అందముగ గట్టినార లీ మందిరంబు;

మనతల్లియైన దాగోను మహోత్సవము లీనాడు నేత్రానంద కరముగా జరుగు చున్నవి. అదిగో! ప్రజలు తంజోప తండములుగా వచ్చుచున్నారు.

రాజు:-ఇంత జనసమూహమును నేన్నైనడు చూచి యెఱుగను.

మంత్రి:- ప్రభూ! దేవతాలయపు బావరణము నందే గాక పెభాగమున రమారమి మూడువేలమంది స్త్రీపురుషులు నిండియున్నారు. ఈనాడు రాజద్రోహియుగ సాంసనును దేవికిబలియిచ్చెద రన్నవార్తని జనప్రవాహము పొంగివచ్చు చున్నది.

* ఓ మహాజనులార దురూహ తోడ
ఖలుడు సాంసను జేసిన కార్యములకు
శిక్ష విధియింప ప్రభువు సంసిద్ధుడయ్యె
తీరు మన బాధలన్ని యాదినము నందె!

(సర్దారులు బధింప బడిన సాంసనుతో ప్రవేశింతురు)

సాంస:-

కీ ర్త న

దరిసెన మీయగరావా! దేవా! దయగనరావా!

వరమున బుట్టిన - చరిత మెఱింగియు

దురితుడనైతిని దేవా! దేవా! దరిసెన॥

I కామ విశాచిని కాదనలేక - నీమహితోక్తులనే జవదాటి

కన్నులు బోయిన గ్రుడ్డివాడనై - నిన్నే పిలిచితిదేవా! దేవా! దరిసెన॥

II పాపనమగునీ పదములు మరచి - జీవితమును వృథ-జేసికొంటినే

కావగ రావా! గతియిక నీవే-ఈ వగ దీర్చగలేవా! రావా! ॥ దరిసెన॥

సర్దా:- ప్రభువులకు ప్రణామములు - మంత్రివరులకు నమస్కారములు

రాజు:- సర్దారులారా! ఈ ఖైదీని గొనివచ్చుట కింతతడవేలయైనది.

1 సర్దా:- దేవరవారి యాజ్ఞాను సారముగా కారాగారమునకేగి సాంసనును

రాజసన్నిధికి రమ్మని పిలిచితిమి. కాని యితడు దైవప్రార్థనానిమగ్నుడై

మా పలుకాలికింపక మిమ్ముగూడ, తిరస్కరించినాడు

రాజు:- అంధుడైన బంధితుని గొనివచ్చుటకు సైతము మీకు శక్తిచాలక

పోయెనా?

2 సర్దా:- వీని యహంకార మణగించుటకై మదపుటెనుగు వెనుక భాగమున

గొలుసులతో బంధించి మేమా యేనుగుపై నెక్కి ఈడ్చికొని వచ్చి

తిమి.

రాజు:- సెహభాష్, సర్దారులారా! మంచి పని చేసితిరి,

(సాంసను వైపుచూచి) ఓరీ! సాంసనూ!

* కేలను జీల్పియిమ్మహి జనించినదాది స్వదేశ మల్లక
ల్లోలము జేసి పాలకుల లోపములెన్ను దురాత్మ! నీకు, పా
గాలము దాపురించినది; గైకొనుమా! నినుపాతి పెట్టగా
జూలిన భూమి నిచ్చెడ శ్మశానములోన ప్రశాంతి జెందగన్;

సర్దారులారా వీని దుష్ట చరిత్రమును నొక్కసారి ప్రజలకు వినిపించుడు,

1 సాంస,- మహాజనులారా! ఈ సాంసను స్వాతంత్ర్యమును పేరుతో ఎందరినో! హత్యగావించినాడు. మత కలహముల రెచ్చగొట్టెను. తుదకు ఫిలిస్తియ ప్రభుత్వమును కూల ద్రోయుటకు తిరుగుబాటు లేవ దీసెను. ఇతనిని బంధింప మనమెన్నియో ప్రయత్నములు చేసితిమి; నేటికి వేశ్యాలోలుడై మన హస్తగతమైనాడు.

2 సర్దా:- వీడు ఇశ్రాయేలీయుల యెహోవాదేవుడే సర్వశక్తికల వాడనియు, దైవ వరమున జనించినాడనియు విజ్ఞప్తిగి మనల నందరను బాధించెను.

* తన యెహోవాదేవుడే; మనుండని వచించి
మన పవిత్ర దేవత నవమాన పరచె
పరమ ఘాతకు డితని దైవంబువీని
జీవములు నిల్పునేమో? చూచెదముగాక!

మంత్ర:- నీచాధమా! నీ కండ్ల కావరముచే కన్నులు కోల్పోతిని; అంధుడవగు నీకింతవఱకు లోకము కనిపించదుయ్యె; ఇప్పుడు లోకమునకే నీవు కనిపించవు.

రాజు:- ఓరీ! నిన్ను మాదాగోను దేవతకు బలిజేయ నిశ్చయించితిమి, నీకడ సారి మాటలున్నచో విన్నవించుకొనుము.

సాంస:- నేనేమి నివేదించినను మీ నిర్ణయము మారదు గదా! దేవుడిచ్చిన విజ్ఞానమును మంటగలిపి ఆయన చిత్తమునకు వ్యతిరేకముగా వ్యభిచారిస్తే పాపము చేసినందులకు పశ్చాత్తాప పడుచుంటిని ఆ పరమేశ్వరుడు నా పాపముల మన్నించిన నాశనే పదివేలు. కాని ప్రాణములకు భయపడి, ప్రజలను పీడించు మీ పాదము లాశ్రయింపను; కాని ఒక్కమాట గుర్తించుకొనుడు. ప్రభువులనగా దర్శపాలనము నిర్వహించు దైవ ప్రతినిధులు, అట్టిదైవ ప్రతినిధులే దర్శమును వహించి స్వాతంత్ర్యమును కళాశించినచో వారిరాజ్యములు చిరకాలము నిలుచునేరవు.

రాజు:- చాలింపుము నీ వాచాలత్వము, నీ జీవిత నాటకము చివరాంకము లోనున్ననుగమనింపక మాకే నీతులు బోధించుచుంటివి.

మంత్రి:- పుట్టెను బుట్టిన బుద్ధి పుడకలతో గాని పోదు.

1సర్దా:- కుక్క తోక చక్క జేయ సాధ్యమగునా?

2సర్దా:- చింత చచ్చినను పులును చావ లేదు.

సాంస:- అయ్యో! నేనెంత నికృష్ట జీవనుడనైతిని; నాకండలు చెడిరి పోయినవి; నాగుండెలు కృశించినవి. నరముల పటుత్వము నన్నగిల్లినది. చిత్రహింసలతో నాశరీరము చితికి పోయినది. అట్లా! వైచిక బాధ దుర్భరముగదా!

ప్రభూ! నిలుచుటకు గూడ శక్తిలేని వాడనైతిని. ఈ కేవల తాలయమున కాధారముగనున్న స్తంభముల నానుకొని నిల్చియుండు ననుజ్ఞగయ చేయుడు, పిమ్మట మీయిష్టాను సారముగ కర్మము సమాప్తి చేయుడు.

రాజు:- సర్దారులారా! వీనికోర్కె మన్నింపుడు.

(సర్దారులు స్తంభముల చెంత సాంసను సుంచెదరు)

మంత్రి:- ఓరీ! ఇప్పుడు చింతపడిన నెపరికి జాలిగలుగును.

* మాఫిశిస్టియులను హతమార్చినట్టి
పాపభాండంబు నేటితో బద్ధలయ్యె
ననుజవింపుము మాదేవతాలయమున
మొసలి కనీటితో మేము మోసపోము!

1సర్దా:- దాగోనుదేవత దయవలన చొరికినాడు. లేకున్న నింకెందరిని నాశనము చేసియుండునో!

2సర్దా:- అందుచేతనే వీనిని బలియిచ్చి ఆతల్లి ఋణము తీర్చుకొండము.

సాంస:- నన్ను చంపినగాని మీక్రొధము చల్లారదు.

మంత్రి:- శేషద్రోహము, రాబద్రోహము, దైవద్రోహము చేసిన నిన్ను ఒక్క సారిగా చంపక చిత్రపథచేసిన బాగుండును.

సాంస:- అదికాగ మదోన్మత్తులు మీరేమైనను చేయగలరు. ఇంతకు నేజేసిన దోషమేమిది? స్వాతంత్ర్య భయాహర నిద్రామైధునములు ప్రతిజీవికి జన్మసిద్ధములు. జ్ఞానములేని పశుపక్ష్యాది జంతు జాలములు సైతము విశ్వప్రపంచమున స్పృశ్య ననుజవింపుచుండు, స్పృశ్యలో సుత్తము

డగు మానవుడు స్వేచ్ఛాభిలాషియగుట దోషమా! స్వీయజనుల దాస్య
బంధముల విడిపింప జూచుట నేరమా! మీవలె విగ్రహముల పూజిం
పక ఆత్మరూపుడగు దేవు నారాధించుట పాపమా!

మీదండనీతికి తలవంచక దైవబలముతో మిమ్మెరుక్కొంటిని. స్వాతం
త్వము నభిలషించితిని; కాని నాప్రయాన వ్యర్థమైనది. నాప్రయత్నము విఫల
మైనది. కామోదేకమున కన్నుమిన్నైఱుంగక కామినీలోలుడనై దైవాశీర్వాదము
పోగొట్టుకొని ననుగట్ట త్రాళ్లు నేనే తెచ్చికొంటిని. ఇయ్యది స్వయంకృతాప
రాధమేగాని వేఱొందుగాదు.

తండ్రీ! యెహూవాదేవా! నీవర ప్రభావమున జన్మించియు నీచప్రవృత్తికి
లోనై నీచిత్రమునకు విరుద్ధముగా నడచితిని, నేనపరాధిని నాపాపముల పరి
హరింపుము.

పరమేశ్వరా! పశ్చాత్తాపపడు నీ దీనుని ఒక్కసారి జ్ఞాపకముచేసికొనవా!
యీవులను వర్జించు నీదివ్యహస్తమునువిప్పవా! ప్రాణములపై నాశవీడితినిగాని
పరాభవము సహింపలేక బాధపడుచున్నాను. దయామయా! నాకండ్లూడబెరికి,
నెన్ను నీప్రజలను బాధించు ఫిలిస్తియులపై పగదీర్చుకొనుటకు ఈతుదిగడి
యలో ఒక్కసారి నన్ను బలపరచుము తండ్రీ! బలపరచుము.

ఈదేవతాలయమును కూలదోయుటకు నాకు శక్తి ప్రసాదించి భౌతిక
వేదముపై విరక్తిగలిగిన నీసన్నుగూడ నీసన్నిధానమున జేర్చుకొనుము తండ్రీ!

* నీవాత్మల్యము విస్మరించి

మదిలో నీసేవ వర్జించి నా

లావున నమ్మితి; నేడు వంచకి

'దెలీలా' చేత నీలీల నా

జీవంబులో పరహస్తమైన విక

రక్షింపన్ దయావార్జియై

రాచే! పాపవిదూర! సూన్యత

విచార! సర్వలోకేశ్వరా!

(సాంసను స్తంభములను ఊపి మందీరమును పడద్రోయును)

(ఆందడు చనిపోయెదరు తెరపడును)

కా పీ ల కు :

శ్రీ మల్లవరపు జాన్

చీ మ కు ర్తి (పోస్టు)

ఒంగోలు తాలూకా. గుంటూరు జిల్లా

ఆంధ్ర ప్రదేశ్.

కర్నూలు స్టేషన్ పింట్‌లో పెన్సిల్ నందు ముద్రించబడినది.